

Leņingradā

KIROVA RŪPNĪCĀ

Rūpnīcas direktoram biedram SMIRNOVAM,
rūpnīcas galvenajam inženierim
biedram SACHARJINAM,
VK(b)P CK partorgam
biedram SMIRNOVAM,
rūpnīcas komitejas priekšsēdētājam
biedram BOGDANOVAM,
VLKJS CK komsorgam
biedram KORSAKOVAM

Sveicinu un apsveicu strādnieku, strādnieču, inženieru, tehniku un kalpotāju kolektīvu sakarā ar Kirova (agrākās Puļlova) rūpnīcas 150 gadu jubileju un rūpnīcas apbalvošanu ar Leņina ordeni.

Kirova rūpnīcai, kas ir viena no vecākajām rūpnīcām mūsu zemē, bija vēsturiska loma krievu strādnieku šķiras revolucionarajā cīņā, Padomju varas nodibināšanā un mūsu Dzimtenes saimniecisko un aizsardzības spēku nostiprināšanā.

Pēc Lielā Tēvijas kara rūpnīcas kolektīvs guvis nopietnus panākumus rūpnīcas atjaunošanā un svarīgas produkcijas ražošanas apgūšanā tautas saimniecības vajadzībām.

Novēlu jums, biedri kirovieši, turpmākus panākumus jūsu darbā, pildot partijas un valdības uzdevumus.

J. STAĻINS

Starptautisko Staļina premiju

«Par miera stiprināšanu starp tautām» komitejā

2., 5. un 6. aprīlī Maskavā akademiķa D. Skobelcina vadībā sapulcējās Starptautisko Staļina premiju «Par miera stiprināšanu starp tautām» komiteja.

Starptautiskās Staļina premijas «Par miera stiprināšanu starp tautām», kas nodibinātas ar PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1949. gada 20. decembra dekretu sakarā ar Josifa Visarionoviča Staļina 70. dzimšanas dienu, piešķir Starptautisko Staļina premiju «Par miera stiprināšanu starp tautām» komiteja ik gadus, kopskaitā 5 līdz 10 premijas, jebkuras pasaules valsts pilsoņiem, neatkarīgi no viņu politiskiem un reliģiskiem uzskatiem un rases piederības, par izcilām nopelniem cīņā par miera stiprināšanu.

Personas, kas apbalvotas ar starptautisko Staļina premiju, saņem starptautiskās Staļina premijas laureata diplomu, zelta krūšu medaļu ar J. V. Staļina attēlu un naudas premiju 100 tūkstoš rubļu apmērā.

Starptautisko Staļina premiju komitejas sēdēs piedalījās Komitejas priekšsēdētājs akademiķis D. Skobelcins, priekšsēdētāja vietnieki — Kinas Zinātnu akadēmijas prezidents Go Mo-žo un rakstnieks Lui Aragons (Francija), komitejas locekļi — Londonas universitātes profesors Džons Bernāls (Anglija), dzejnieks Pablo Neruda (Čīle), Lodzas universitātes profesors Jans Dembovskis (Polija), rakstnieks Bernhards Kellermans (Vācija), akademiķis Mihails Sadovjans (Rumānija) un padomju rakstnieki A. Fadejevs un I. Erenburgs.

Komiteja savās sēdēs izskatīja iesniegtos priekšlikumus attiecībā uz starptautisko Staļina premiju piešķiršanu par 1950. gadu un pieņēma lēmumu šajā jautājumā.

Zemāk publicēts Komitejas lēmums par starptautisko Staļina premiju piešķiršanu «Par miera stiprināšanu starp tautām» 1950. gadā.

Par starptautisko Staļina premiju piešķiršanu «Par miera stiprināšanu starp tautām» 1950. gadā

Starptautisko Staļina premiju «Par miera stiprināšanu starp tautām» komitejas 1951. gada 6. aprīlī

lēmums

Par izcilām nopelniem cīņā par miera saglabāšanu un stiprināšanu piešķirt starptautiskās Staļina premijas «Par miera stiprināšanu starp tautām» šādiem daudzu pasaules valstu demokrātisko spēku pārstāvjiem:

1. Frederikam ŽOLIO-KIRI — «College de France» profesoram, Francijas Zinātnu akadēmijas loceklim;
2. Sun CZIN-LINAI — Kinas tautas palīdzības asociācijas priekšsēdētājam;
3. Hjuletam DŽONSONAM — Kenterberijas katedrales priekšniekam (Anglija);
4. Eženī KOTONAI — «Ecole Normale» (Augstākās normalās skolas) goda direktisei Sevra (Francija);
5. Arturam MOULTONAM — bijušajam protestantu baznīcas bīskapam (ASV);
6. Pak DEN AJAI — Korejas demokrātiskās sieviešu savienības priekšsēdētājam;
7. Eriberto HARAM — bijušajam ministram (Meksika).

Komitejas priekšsēdētājs D. SKOBEĻCINS

Komitejas priekšsēdētāja vietnieki:

Go MO-ŽO (Kina)
Lui ARAGONS (Francija)

Komitejas locekļi:

Džons BERNALS (Anglija)
Pablo NERUDA (Čīle)
Jans DEMBOVSKIS (Polija)
Bernhards KELLERMANS (Vācija)
Mihails SADOVJANS (Rumānija)
A. FADEJEVS (PSRS)
I. ERENBURGS (PSRS)

1951. gada 6. aprīlī
Maskavā

VISU ZĒMJU PROLETARIESĒI, SAVIENOJIETIESI!

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1951. G.

8. APRILĪ

Nr. 14 (325)

Tautas rakstnieks

Šinīs dienās Padomju Latvija atzīmē izcilā rakstnieka Ernesta Birznieka-Upīša 80. dzimšanas dienu. Labas grāmatas draugi pilsētās un laukos, it īpaši jaunatne un bērni, atceras un apcer vēriģu un iedzīvotāju tautas dzīves atainotāja nozīmīgo ieguldījumu latviešu literatūras zelta fondā.

Tautas mīlestība un uzticība nav lēti iegūstama. To par balvu saņem krietnākie darbinieki, kas savu talantu, domas lidojumu un jūtu strāvojumu atdevuši darbam tautas labā. Tieši šādu darbinieku pulkam pieder Ernests Birznieks-Upītis.

Sešdesmit gadu viņa spalva veido tēlus, spēcīgām, vienkāršām, kā lietpratīga skulptora cirstām kontūrām izzīmē cilvēkus, viņu likteņus. Mēs tos vērojam gan tepat dzimtenē pelēkā akmeņa skatītus, gan tālajā Kaukāzā novērotus, iepazīstamies ar laudim, notikumiem un lietām caur rakstnieka bērnišības atmiņu tālo logu, un allaž jūtam, ka rakstnieks mūs līdz sirds dziļumiem savienojis, jo viss, ko viņš rādījis ir patiesība. Tā dzīvoja, cieta un gaidīja gaišāku rītdienu cilvēki, lielam liela tautas daļa, vēl ne visai senā pagātnē.

Kas gan varētu būt vēsāks, bezkaislīgāks par pelēku, saules tveicē kveldētu, salā stindzinātu, vēju un lietu apšalktu akmeni? Nesteidzīgi un lakoniski tas stāsta par to, kas nonāk viņa šķietami šaurajā redzes lokā, stāsta it kā ne nieka nesaprazdams par notikumu cēloņiem un sekām. Taču vēriģi ieklausoties, ko un kā šis apsūbējušais akmens mums pavēstī, jūtam kvēlas godīgas sirds pukstus. Dziļā, neizdzēšamā mīlestība uz tik ilgi nomāktu, pazemotu vienkāršo cilvēku strāvo no katrā vārda, katras mūsu acu priekšā pavērtās ainas. Un tā tas ir arī visos citos Ernesta Birznieka-Upīša labākajos darbos. Lūk, par to tad arī tauta viņu nosaukusi par savu, par tautas rakstnieku.

Ernests Birznieks-Upītis ir izcilis realistiskās vārda mākslas meistars. Jaunie rakstnieki no viņa var mācīties, ka literārās formas spēks nav meklējams vārdu grabuļos un vizuļos, bet gan izteiksmes līdzekļu koncentrētībā, valodas precizitātē un tautiskumā. Sirmā tautas rakstnieka darbi pārliecinoši māca, ka literatūru lielu un tautai vajadzīgu dara vienīgi bagātas domas, dziļas jūtas, pamatīgi dzīves novērojumi, neatlaidīgs darbs visu šo elementu sakausējumā viengabalainā mākslas sacerējumā. Arī literārās meistarības, jaunradītāja darba rūpības un degsmes jautājums cienījamais jubilaris ir spožs, atdarināšanas vērts paraugs latviešu padomju literatūrā.

Taču, kā jau teicām, ar sevišķi patiecinām sirdim Ernesta Birznieka-Upīša jubileju atzīmē jaunatne un mūsu visjaunākā paaudze — bērni, pionieri. Latviešu bērnu literatūrā jubilarām pieder viena no pašām redzamākajām, paliekošākajām vietām. Konsekventais realistikums, patiesīgais dzīves skatījums, kas tik augstās mākslas virsotnēs pacēlis viņa prozu pieaugušajiem lasītājiem, pārliecinoši izpaužas arī bērniem veltītajos darbos.

sagatavoja albumus un Ernesta Birznieka-Upīša grāmatu izstādes.

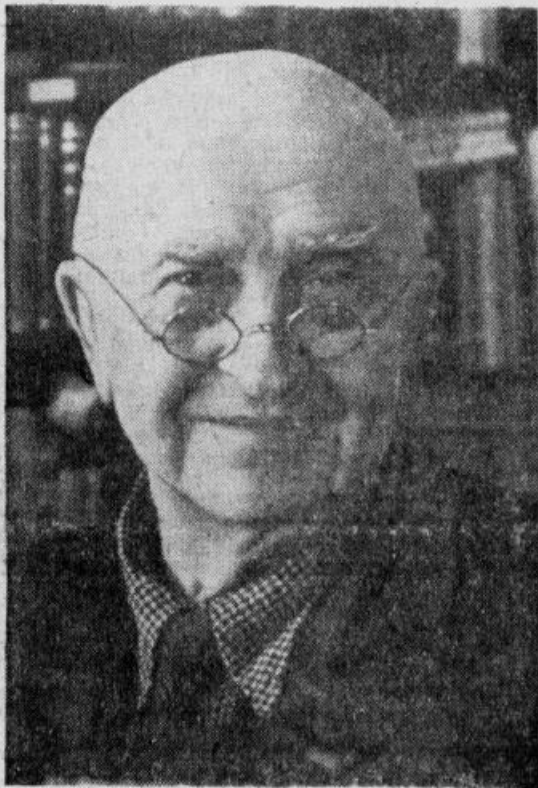
Ar dziļu interesi jaunie lasītāji apmeklē arī Ernestam Birzniekam-Upītim veltītos sarīkojumus, un izstādes Valsts bibliotēkas bērnu lasītavā un pilsētas bērnu bibliotēkās.

Visai interesanti un pārskatāmi Ernesta Birznieka-Upīša dzīvi un literāro darbību raksturo izstāde, ko piektdien atklāja Valsts literatūras muzejā. Izstādē sakopots daudz manuskriptu un foto materiālu, kas ļauj tuvāk iejūkoties dažādos rakstnieka dzīves posmos, gan literāro gaitu sākumā Latvijā, gan vēlāk Kaukāzā, gan tagad Padomju Latvijā. Atsevišķi fotoattēli parāda Ernesta Birznieka-Upīša saraksti ar tautas dzejnieku Raiņu un pazīstamajiem bērnu rakstniekiem Blanki un Kalnu. Daļa eksponātu iepazīstina ar jubilara lielo un raženo darbu pēdējos gados.

Izstādes, pārrunot, raksturo šīs dienas rīko daudzās bibliotēkās, klubos, tautas namos Rīgā, rajonu centros un lauku ciematos. Visur strādnieki un kolchoznieki, jauni un veci, ar dziļu cieņu runā par rakstnieku, kas savu izcilu talantu, lieliskās darba spējas, asu prātu un silto sirdi veltījis patiesīgas, realistiskās literatūras kopšanai. Ernests Birznieks-Upītis pat spējis dziļi ieskatīties vienkāršo darba cilvēku dzīvē, viņu domās, pārdzīvojumos, centienos. Rakstnieka realistiskā māksla ļauj šos cilvēkus un viņu likteņus saredzēt un izprast arī ikvienam vēriģam viņa grāmatu lasītājam.

Svinīgs Ernesta Birznieka-Upīša godināšanas sarīkojums vakar notika Latvijas Valsts universitātes lielajā aulā. Latviešu padomju literatūras lielākais meistars Andrejs Upītis savā ievadrunā novērtēja jubilara mākslinieka personību un viņa vietu mūsu rakstniecībā. Arīda Grigulis plašā referatā analizēja Ernesta Birznieka-Upīša daiļrades galvenos momentus. Šai sarīkojumā bija ieradies liels apsveicēju pulks, kas pateicās jubilarām par viņa līdzšinējo sniegumu mūsu literatūrai un novēlēja daudz panākumu turpmākajā darbā. Apsveicēju vidū bija Rīgas pamatskolu un vidusskolu delegāti, strādnieku šķiras jaunās mājas — «Darba rezervju» skolu pārstāvji, zinātnieki, rakstnieki, teātra darbinieki, žurnālisti, daudzu republikas galvaspilsētas rūpniecību un fabriku strādnieki.

Tautas mīlestība apstaro literatūras meistaru, kurš būdams istens tautas rakstnieks, devis darba laudim tik daudz vērtīga.

STAĻINA PREMIJAS LAUREATI

A. Amtmanis-Briedītis

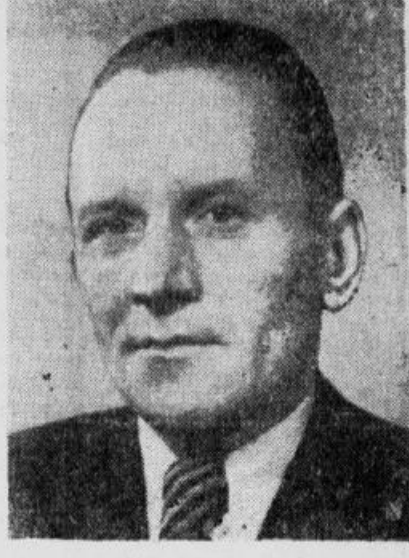
O. Starka-Stendere

J. Osis

A. Klints

L. Bārs

DIVAS AMERIKAS

Vladimira Majakovska nāves dienu pieminot

J. SUDRABKALNS

Kalendara lapīna atgādina, ka no Vladimira Majakovska nāves jau pagājis liels laiks, divdesmit viens gads, bet viņu kā dzīvu savā vidū šobaldien sajūt visi tie, kas cīnās par mieru, visi tie, kas sajūt naidu pret asinainajiem amerikāņu kapitāla algotņiem, visi tie, kas ziedo savus spēkus komunisma celsmei. Viena assis zobens nav laika skreļš noturināties, viņa balsij tā pati pērkonīgā dunoga, dvēsele liesmo neapdzēsamā naidā un mīlā, acīm redzama, rokām taustāma mums parādās lielā revolūcijas dzejnieka nemirstība.

Majakovskis lieliski palīdz atmaskot amerikāņu monopolķēniņus, palīdz atvērt acis tiem, kas vēl nesakata Volstrita isto dabu, vispasaules vergu plantatoru drausmošos nolūkus. Daudzas rindas viņa darbos liekas nupat radušās.

Lūk, kādu ritu mēs avīzē lasām, ka Trumens sapulcinājis Vašingtonā Latīņamerikas ministrus, lai visiem uzreiz nodiktētu Volstrita jaunās pavēles. Kaut kur Irānā vai Irākā morganiem sāk nepatikt kāds ministrs vai ģenerālis un pēkšņi tiem sūnīk dzīvot. Dīponi pamāj ar mazo pirkstiņu, un pāri okeānam peld Francijas prezidents, Oriols. Par amerikāņu kapitālistu kundzisko izturēšanos jau pirms divdesmit pieciem gadiem brīnījies arī Majakovskis, Amerikāņu kapitāla neremdējamo rījību Majakovskis saredzēja skaidri un brīdināja tautas jau laikus. Jau 1919. gadā «Rosta» logu, tekstos un 1920. gadā poemā «150.000.000» Majakovskis norāda tautu draudzības masku Vilsonam. Buržuāzijas pērkamās spalvas prezidentu Vudro Vilsonu centās iegāvēt par sapaunu, dzejiski izklaidīgu profesoru, miera engeli naidā pilnā pasaulē. — Majakovskis viņu notēloja pareizi par kapitāla sulaini, kas gribēja Krieviju saplošīt gabalos. Dzejoli Majakovskis veltījis arī Amerikas darba federācijas torēzējam līderim Semjuelam Gompersam, ilgādigam zvērīnātam strādnieku interešu nodevējam. Tas ir divains krops, kura ķermenim tikai viena puse, tikai labā, — viena kāja, viens sāns, puse pilnā paurā. Kur kreisā puse? To nopirkuši miljardieri, Rokfelleri un Karneji.

Gompersa mantinieki, erodbiedrību jaučot grīnā un mēreji mūsdienās verdziski, kā isti kangari, pilda visus kungu rīkojumus, palīdz Federalās izmeklēšanas birojam vajāt komunistus, vervē algotņus Korejas slaktiņam. Epsons Sinklers, pēdējo godu un kaunu pazaudējis, velk svītru pāri savai radikālajai pagātnē, «Dzūngļiem» un «Džimijam Higinsam», un «Vēstulē angļu strādniekiem» pūlas iztēlot Sa-

vienotās Valstis par strādnieku paradīzi, demokrātijas paraugu. Visiem tādēm «tētiņa Rokfellerā bērniem» Majakovskis cērt plīķi sejā, per viņus sāļi mērcētām rikstēm.

1925. gadā Majakovskis devās uz Ameriku. Tur dzejnieks bija nodomājis pavadīt pusgadu, bet izcēta tikai trīs mēnešus, — biznesmeņi, lieliekie spredīkotāji, pasaules kundzības kāroņi viņam bija apriebušies līdz kaklam. Dzejoli par Kolumbu viņš saka, ka vajadzētu Kolumba atklāto zemi aizklāt, aizvērt cieli, uzspodrināt un tad atklāt otru reizi.

Kapitalistiskās iekārtas juceklibai un bezmērķībai dzejnieks nostāda pretim Padomju Savienību, kur vislielāko pēckara grūtību un posta laikā viņš jūtas spēcīgs un pacīlāts. Kāpēc? «Tur kūsā visas darba tautas — kolektīva enerģija. Katrs jauns akmens, katrs jauns dēlis ir mērķtiecīgas kolektīvas iniciatīvas rezultāts.» Dzejnieks apraksta stāvu pēc stāva trulo, mietpilsonisko, dolara pavardzināto, izvirtušo dzīvi Nujorkas debesskrapi, un dvēselē mostas sašutums:

«Es raugos,
un nilkums laužas no iekšas
pret tiem,
kas slēpjas aiz mūriem platiem,
Surpu traucē
par 7000 vērstu uz priekšu,
bet atpakaļ atbrauc
par 7 gadiem.»

Kādā citā vietā viņš saka, ka Amerikas grandiozās mājas viņam divainā kārtā šķietot islaicīgas, tikai tādas pagaidu ēkas. Ko cēla viņa dzimtenē, to — dzejnieks zināja — cēla laiku laikiem, to tur akmens, betons, dzelzs un tērauds kalpoja lieliem, cējiem mērķiem. Sajūsmā deģdams, Majakovskis apdziedā mūsdienu Maskavas augstceltnes, dižas komunisma celtnes.

Buržuāziskās Amerikas dievs ir dolars. «Amerikanis nesacīs mīglaini — jūms šodien nelāgs (vai labs) izskats. Amerikanis novērtēs skaidri — jūms šodien skats par diviem centiem. Vai — jūms skats uz miljonu dolaru. Par jūms neteiks sapauni, lai klausītais mūstu minējums — dzejnieks, mākslinieks, filozofs. Amerikanis novērtēs skaidri: šis cilvēks vērts 1.230.000 dolaru.»

Bruklinas tilts aizrauj Majakovski, viņš neskopojas te ar uzslavām, varenās tērauda konstrukcijas radniecīgas viņa dvēselei. Ja pasaule kādreiz aizietu bojā un pagābtos tikai Bruklinas tilts, zinātniekam tas atklātu viņu diženo, ko sa-

• Dzejoli Pāvila Vīlpa tulkojumā.

snieguši cilvēki, kas radījuši lielo tiltu, elektrību, radio, aeroplanus. Bet tas pastāstītu arī, ka

«Te
dzīve
bija:
vieniem — bez raizēm,
bet citiem —
bezdarbs, līdz kājas līmst.
No šēļienes
bezdarbnieks, alkdamš pēc
maizes,
tur Hudzonā metās,
lai dzīvība rimst.»

Majakovskis ar izbrīnu un nožēlu vēro smieklīgi izpuštos, rūpniecības laikā neiederīgos, izvāgušos, izmūsma un dusmu sagrābtos indianus un domā, ka rašu dūsmām un naidam steigšus jāpārkūst šķiru naidā, — ne jau baltā rase vainīga indianu nelaimēs, bet baltie bagātnieki un varmākas ar melnajām dvēselēm. Viņš pēti Forda rūpnīcas izslavēto tehniku un organizāciju un redz, ka tā ir laba tikai Fordam, bet jauna strādniekam.

Majakovskis ar visu savu kvēlo sirdi ienida Amerikas buržuāziju un dolaru maistus, bet priecīgs viņš nostādīja Vilsonu, Kulidžu un Hardinga, rokfelleru un karneģiju Amerikai preti strādnieku, komunistu Ameriku. Viņš bija cieši pārliecināts, ka tā reiz uzvarēs. Apmierināts viņš stāsta, ka Nujorkas ostas strādnieki, solidarizēdamies ar Anglijas, Austrālijas un Dienvidāfrikas streikotājiem, arī pasludina streiku. Kad pie streiklauzēm kā pamudinātājs ierodas socialnodevējs Moriss Hilkvits, bagāto socialfašistu tūkstošiem strādnieku bagātīgi apmētā sapuvušām olām. Valrākas reizes Majakovskis skaita komunistu spēkus Amerikā, — tie nav gan vēl visai lieli, bet viņu spēks nenolle dzams, un tas pieaugs. Amerikas komunisti attaisno dzejnieka cerības. Ne FIB, ne morganiem paklausīgie tiesneši, ne kāda vajāšanas nevar salauzt viņu cīņas garu. Mašas arvien skaidrāk sāk saprast brīesmas, kas draud kvienam vienkārsam, krietnam amerikānim un visai cilvēcei no kara kurinātāju noņemnes. Arvien skaidrāk atskan Jūdina Denisa un Hovarda Fastā Amerikas balsis, kas nosoda Makartura asinaino lebrukumu Korejā un prasa nodrošināt mieru. Dēdžis un neatlaidīgā miera cīnītājs allaž bijis Majakovskis. Sekodams bolševiku lielo vadonu Leninā un Stalina aicinājumiem, viņu nemaldīgajiem un nesaudzīgajiem spriedumiem par amerikāņu imperialistiem, dzejnieks nenogurī cīnījies pret aresoriem, parādījis socialisma iekārtas pārākumu divu pasaulu sadursmē, galīši nospraudis divu Ameriku robežas, ar varenu revolūcijas tribuna deģsmi cīnījies par mieru. Cīnījies un cīnās.

Komunisma celtnēm veltīts zinātniskās biedrības plenums

Sinis dienās Dņeprostroja kulturas pili sākās Vissavienības enerģētiku zinātniskās inženierietniskās biedrības izbraukuma plenums, kas veltīts lielajam komunisma celtnēm. Plenumā piedalās Maskavas, Leningradas, Kļievas, Tbilisi, Baku, Ufas, Saratovas un citu pilsētu zinātniskie darbinieki.

«Ukrvodstroj» galvenais inženieris V. Simakovs nolasi referātu «Dienvidukraiņas un Ziemeļkrišanas kanālu būve un to apgāde ar elektrisko enerģiju». Referents minēja daudz interesantu datu par ražību apūdeņotajās zemēs. Brilevas apūdeņošanas stacija Chersonas apgabalā apūdeņotā zemē novāc 37 centnerus kokvilnas, līdz 50 centneriem kviešu no hektara un augstas citu kultūru ražas. Divi lielle kanāli, ar kuru palīdzību apūdeņos laukus, nesīs milzu bagātības.

Akimovas rajona Lenina vārdā nosauktā lauksaimniecības arteļa kolchoznieki apbrīnājuši, ka viņu kolchoza ienākumi palielināsies piecas, sešas reizes un izstrādēs dienas vērtība naudā sasniegs gandrīz 20 rubļu.

Kanaļu rakšanā izmantos jaunāko padomju tehniku. Būvdarbu lielākā daļa būs elektrificēta. Elektrību piegādās Lenina vārdā nosauktā Dņepras hidroelektrostacija un Krimas termiskās spēkstacijas.

Sogad sāks būvēt augstsprieguma elektrības pārvades līnijas. Sadales tīkls aptvers ap 4,5 tūkstoš kilometru elektrības līniju.

Tālāk plenums noklausījās ziņojumu par biedrības valdes darbu 1950. gadā.

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBĀ

Dzejas sekcijas izbraukums uz Rēzekni

Š. g. 24. martā Rēzeknes pedagogiskajā skolā notika RS dzejas sekcijas sēde, kurā piedalījās J. Grants, J. Vanags, P. Sils, I. Muļnieks, A. Vēlāns, pedagogiskās skolas mācību spēki, absolventi un audzēkņi.

I. Muļnieks plašāk apskatīja «Latviešu padomju lirika» izstrāžu mūsu dzejas attīstību un veidošanos. Lielā Tēvijas kara laikā, tās labākos sasniegumus pēckara celtniecības periodā. Tematiski pilnīgāk un vispusīgāk mūsu lirika atspoguļo Padomju Latvijas jauno socialistisko lauku seju, mūsu kolchoznieku kolektīvo darbu, jaunās sadzīves attiecības. Daudz mazāk dzejnieku darbos parādīta mūsu republikas industrializācija, rūpniecības straujš uzplaukums, stacionārie, ražošanas darba novatoru, padomju strādnieku dzīve. Vēl jo vairāk arī jaunieši no mūsu dzejniekiem gaida dzejoļu un poeas, kurā, dzili un spilgti atspoguļotos viņu augsmes nemiers, darba rosme, padomju jaunlešu savstarpējās attiecības, draudzības un mīlas jūtas. Ja tematiski mūsu dzeja visumā atbilst lasītāju prasībām, tad viņas mākslinieciskais līmenis jūti atpaukļ no tām, izvēlēto saturu dzejnieki vēl risina virspusēji, neatklājot spilgtos dzejas priekšstatos dzīļu un pirmreizējus pārdzīvojumus. Daudz dzejniekiem jāstrādā arī valodas izkopšanā, izteiksmes līdzekļu dažādošanā, tiem jāatbrīvojas no plašatīstiskiem izteicieniem, daudzkārtītiem klīšiem.

Referatam sekoja dzīvas debātes, kurās pedagogi, komjaunieši un jaunieši izteica savus vērtējumus par mūsu dzejnieku grāmatām, savas domas par dzejas aktualiem jautājumiem.

Skolotāja b. P. Olmane rūpīgi analizēja P. Sila grāmatas, pastāstīdama, ka bērni tās iemīlojuši vienkārsas un precīzas izteiksmes, skaidru domu dēli. Turpretī virkne Jēna Grota dzejoļu, kas publicēti krājumā «Padomju saulē», nenonāk līdz mazajai lasītāja apzīnai, jo tajos daudz abstrakciju, aukstu un nesaprotamu frāžu, samākslotu tēkumu.

Audzintāja b. Kibure runāja par mūsu jaunākās paaudzes dzejniekiem, tūvāk analizējot Cecilijas Dīnereš un Dāvida Cera dālradi. Viņa prasīja, lai mūsu literatūras kritika sniedz lielāku palīdzību topošajiem autoriem, vada un virza viņu darbu.

Rēzeknes pedagogiskās skolas audzēkne M. Bule izteica vēlēšanos, lai mūsu dzejnieki vairāk rakstītu par skolu, mācībām un ārpustklases nodarbībām. Aktivāk palīdzētu skolotājiem atrisināt svarīgākās audzināšanas problēmas. Arī pārējo jauniešu runās izskanēja doma, lai latviešu padomju dzejnieki turmāk neaizmirst jaunatni, dzili un patiesi parāda mūsu komjauniešus, viņu pārdzīvojumus, nodomus, uzvaras.

25. martā dzejnieki J. Vanags, P. Sils, rakstnieki J. Grants un I. Muļnieks satikās ar pedagogiskās skolas literārā pulcīna dalībniekiem. Kopēji apsprieda dzejas amata prasmes problēmas, etbēdēja uz daudziem jauno autoru izvirzītiem jautājumiem.

Sorīem aizritēja lasītāju un dzejnieku pirmā tikšanās Rēzeknē. Lasītāji iepazīs ar dzejoļu un poešu autoriem, dzejnieki guva vērtīgus ierosinājumus savam tālākajam darbam.

Daži latviešu padomju literatūras jautājumi

A. PELŠE,
Latvijas K(b)P CK sekretars

neatrisinātu uzdevumu un problēmu. Runājot tieši, jāsaka, ka latviešu rakstnieki vēl ir savas tautas parādnieki.

Latviešu literatūra, tāpat kā zinātne un māksla, ir Padomju Savienības socialistiskās kultūras neatņemama sastāvdaļa. Padomju rakstnieku pirmajā Vissavienības kongresā A. M. Gorkijs pasvītoja: «Man nav nekāda pamata un vēlēšanās viņus (brālīgo republiku literatūru — A. P.) izdalīt īpašā vietā, jo viņi strādā ne tikai katrā savai tautai, bet katrs — visām Socialistisko republiku un autonomo apgabalu savienības tautām. Vēsture uzliek viņiem par viņu darbu tādu pašu atbildību kā krieviem». Šis norādījums īpaši aktuāls mūsu dienās. Savienotās republikas stāvoklis mums uzliek lielus pienākumus. Mums jānodrošina savs nopietns ieguldījums padomju daudzna- ciju kultūras attīstībā.

Kādā tad veidā iespējams radīt laikmetīgai tēmai veltītus darbus, kas savilnotu lasītājus jebkurā padomju republikā?

Pamācošu piemēru sniedz pirmie šai nozīmē veiksmīgie mūsu Stalīna premijas laureātu darbi, kas silti uzņemti visā Savienībā: Viļa Lāča romāns «Vētra» un Annas Sakses romāns «Pret kalnu». Tie ir socialistiski un tai pašā laikā dzili nacionāli, savdabīgi darbi. Literatūrai jācīnās tieši ar tām īpatnībām, ko katrā socialistiskā nacija kā nenovērtējamu ieguldījumu tēns diženās padomju lielvalsts kultūrā, t. i. pasaules progresīvajā kultūrā.

Buržuāziskās Latvijas valdošo šķiru literatūra bija visai nabadzīga kā tematikā, tā formā. Tā bija nacionāli ierobežota un kosmopolitisku ideju samaitāta literatūra.

Latviešu padomju literatūra kļuvusi citāda. Taču vietējības un savrocības elementu ir arī pie mums. Nereti tiek publicēti stāsti un dzejoļi, kur latviešu tautas dzīve attēlota atrauti no visas padomju tautas dzīves, socialistiskās dzīves jaunās parādības tajos attēlotas

izolēti no visa komunisma celtniecības procesa mūsu zemē. Laika reizi par visām reizēm likvidēt tāda provinciālisma pēdējās atliekas, Latviešu rakstniekiem jāpaplašina savas dalrdales robežas, jāpārvar jebkāda nacionālā robežotība, jāstrādā ne tikai savai, bet arī visām Padomju Savienības tautām. Runa ir par to, lai latviešu rakstnieku sacerējumi, tāpat kā citu kultūras meistaru darbs, virzītu uz priekšu visā padomju literatūras, kultūras un mākslas attīstību.

Tas ir viens no svarīgākajiem Padomju Latvijas rakstnieku uzdevumiem.

Ja mūsu literatūra salīdzina ar vecāko savienoto republiku literatūrām, īpaši ar krievu padomju literatūru, kļūst spilgti redzami daži visi nepietni latviešu literatūras trūkumi.

Pēdējos gados pēc V. Lāča romāna «Vētra» un A. Sakses romāna «Pret kalnu» iznākšanas latviešu literatūrā nav pietiekama atspoguļojuma radusi komunistu cīņa un organizējošais darbs pēckara piecādē. Nevar teikt, ka J. Grants grāmatā «Vēja pusē» un V. Bērce grāmatā «Pirmie vienpadsmit» nebūtu komunistu. Komunisti, partijas vadītāji tajā parādīti, taču, pabeidzot darbu lasīt, sajūtam, ka dzīvē šie cilvēki ir interesantāki, garīgi bagātāki, ka viņu ietekme uz masām nozīmīgāka, nekā tas parādīts grāmatās.

Viens no apdāvinātā latviešu rakstnieka Jāņa Granta pēdējās grāmatas «Vēja pusē» nopietniem trūkumiem ir tas, ka rakstnieks nav prātī parādīt partijas organizējošo lomu, kāda ir tās pārstāvjiem attāļajā zvejnieku ciematā. Jānis Grants degradējis partijas vadītāja Dzelzkalēja tēlu, uzzīmējis to schematiciski, atrauti no visa kolektīva.

Dzelzkalējs nepietiekami parādīts darbībā. Lasītājs neredz partijas darbinieka sprāgo radošo ikdienu, daudzpusīgo, daudzveidīgo partijas darbu.

Partijas vadītāju rakstnieks visbiežāk parāda dažādu sapulču apstākļos. Literatūrā jau kļuvusi par šablonu dažādu pasaules uzskatu un dažādu raksturu

cilvēku sadursmes attēlot katrā zinā sapulcē. Tādu metodi pārāk bieži lieto arī Jānis Grants. Grāmatā nav mazums sapulču notēlojumu. Liekas, ka tikai tie autori redz vienīgo iespēju attēlot daudzos konfliktus, ko dzīve viņam norādījusi.

«Ap pulsten deviņiem vakarā, kad bija nolikts sapulces sākums, sāka lasīt šie zvejnieki.»

«Šo meglu vajadzēja atšķetināt zvejnieku kopsapulcē, kas sanāca dažas dienas vēlāk un ievilkās pāri pusnaktij.»

«Straujups nevarēja samierināties ar sapulces lēmumu.»

«Dzelzkalējs to vispusīgi noskaidroja speciāli sasauktajā sapulcē.»

Tā ir zināma lieta, ka katrā sapulcē, jo sevišķi partijas sapulcē, ir nopietna un liela audzināšana skola katram cilvēkam, bet mums šķiet, ka rakstnieka mēģinājums gandrīz vai visus stridīgos, varonu dzīves celā radušos jautājumus atrisināt vienīgi sapulcēs, tikai tādā veidā atklājot partijas vadītāja raksturu, pazemina darba māksliniecisko un idejisko vērtību.

Viens no P. Pavlenko stāsta «Stepes saule» varonim apgalvo, ka partijas darbs «tas ir — viss», t. i. šis darbs ir tas plašais jautājumu loks, ar ko dzīvo visa mūsu zeme.

Dzelzkalējs parādīts vienpusīgi. Mēs neredzam partijas darbinieka bolševistisko stilu, nav parādīta viņa ietekme uz masām. Grāmatā Dzelzkalējs visu laiku saka runas. «Atbildēja Dzelzkalējs. Viņš palika sēžot, it kā atrastos nevis sapulcē, bet sarunātos kaut kur uz ielas ar sastaptu pazīti». «Pēc viņa īsu runu teica Dzelzkalējs». «Tas lielā mērā bija arī Dzelzkalēja nopelns, viņa sarunai dārzā ar individuālo zvejnieku, ko noklausījās daudzi, lai tad atstātu citiem».

Par nožēlošanu, šo Dzelzkalēja sarunu autoru notēlojis it kā steigā. Stāstā mazliet pavieglī parādīts viss jaunā un vecā cīņas process, nav plaši attēlota Dzelzkalēja vadītās partijas organizācijas darbība.

Šis nopietnais trūkums piemīt ne tikai Jāņa Granta stāstam «Vēja pusē». Jaunā talantīgā rakstnieka V. Bērce veiksmīgā grāmatā par kolchoza celtniecību «Pirmie vienpadsmit» tas pats trūkums: bolševiki, kas iet kol-

chozu kustības priekšgalā, attēloti pavirši. Garāmejot, divas trīs reizes parādās aprīka komitejas sekretārs Kuģenieks. Lasītājam paliek atmiņā tikai tas, ka Kuģenieks ārēji līdzīgs skolotājam, bet kas viņu raksturo kā partijas vadītāju, paliek nezināms.

Nopietnas kļūdas komunistu attēlojumā savā pēdējā komēdijā «Kramā ir uguns» pielāvis arī A. Grigulis. Komunisti zīmēti schematiciski, atrauti no kolchozniekiem, viņu sapņi un plāni aprobežoti.

Šai ziņā pamācoša ir Vasilija Ažajeva romāna «Tālu no Maskavas» pieredze. Te partijas darbinieks Zalkindis parādīts saskarē ar daudziem komunistiem un bezparteiiskiem naftas vada celtniekiem.

Padomju Latvijā pēdējos gados izauguši jauni partijas darbinieku kadri, cilvēki ar plašu valstisku redzes loku, kuri sekmīgi apgūst bolševistisku vadības stilu, prot saliedēt masas un virzīt tās uz to vitālo jautājumu atrisināšanu, kuras partijas organizācijām nospraudusi VK(b)P CK un biedrs Stalins. Tie ir partijas vadītāji, kas izgājuši Lielā Tēvijas kara bargo skolu, rūdījušies pēckara piegādē, cilvēki, kas nemitīgi strādā, lai celtu savas teoretiskās zināšanas. Viņu vidū ne mazums inženieru, agronomu, tehniķu — cilvēku ar speciālu tehnisku izglītību. Šie laudis audzina masas un mīcās no masām.

Rakstnieka pienākums, strādājot pie grāmatas par padomju īstenību, ir parādīt šos tautas mīlestību un cieņu iekarojušos laudis spilgti, pārliecinoši, dzili, mākslinieciski izjusti. Bolševika tēlam — padomju literatūras vadošajam tēlam — jāatrod iemiesojums latviešu rakstnieku grāmatās.

Latvijas Padomju rakstnieku savienības beidzamajā plenumā runāja daudz darba lauzu delegāciju pārstāvi, viņi iesniedza rakstniekiem savu fabriku un kolchozu kolektīvu stingro prasību «pavērsties ar seju uz ražošanu». Latviešu padomju literatūra vēl atpaukļ republikas tautas saimniecības izaugsmes attēlošanu. Vērojot mūsu literatūru, nav iespējams pilnīgi stādīties priekšā, kā Padomju Latvija pēdējos gados kļuvusi par industrialu republiku. Dailliteratūrā vēl vāji atspoguļots, kā sakarā ar lielajām pārvērtībām ekonomikā un kultūrā iz-

GRĀMATAS PAR LIELO PATIESĪBU

Ievērojamā lietuviešu rakstnieka Petras Cvirkas romānā «Zeme — barotāja» zemnieki saka: «Nevajadzēja sadalīt zemi strēmeliņš, bet dzīvot bez ežam un robežiem, roku rokā, sirdi oīe sirds... Vienā komnā, saproti?»

Tas bija sapnis par jaunu laimīgu dzīvi, par kolektīvu, vienotu darbu.

Šī ideja kā sarkans pavediens vijas cauri arī Aleksandra Gudaiša-Guzjaviča romānam «Kalēja Ignatā patiesība» un Teofila Tilviša poemai «Lietuvas zeme», kam šogad piešķirtas Staļina premijas.

Starp Petras Cvirkas romāna «Zeme — barotāja» un abu jaunākās paaudzes Padomju Lietuvas rakstnieku darbiem ir cieša sakarība. Cīņas patiesība — lūk, kas apvieno šos darbus varoņus un dod tiesības runāt par jaunu tradīciju, par jaunu virzienu lietuviešu literatūrā, kas, pamatojoties uz socialistisko realismu, paver lappuses no lietuviešu tautas dzīves, kura cīnās par savu laimi, par socialismu.

Teofila Tilviša poema «Lietuvas zeme» ir stāsts vārmās par lietuviešu cīņu Usmenī, par pārmainām, kas Usmenē notikušās padomju varas laikā. Te tēlota trūcīgo zemnieku cīņa par kolchozu iekārtas uzvaru, par mūsu lielās daudzraciju socialistiskās Dzimtenes brālīgo tautu draudzīgo sadarbību.

Poema uzrakstīta pirms vairākiem gadiem. Lietuvā iznākušā atsevišķā izdevumā ar virsrakstu «Usmene» un iemantojušā lasītājos plašu popularitāti. Savilpojošā tema, apdares meistarība, spilgti pārliecinoši tēli, stingrais panta kalums, dzejas rindu skaidriba, — visas šīs īpatnības ļauj poemu piešķirt lietuviešu literatūras labākajiem sasniegumiem.

Ar lielu mīlestību autors tēlojis trūcīgos zemniekus, kas pārdzīvojuši beztiesības un nabadzības gadus Smetonaš asinainā režīma laikā, neraugoties uz budžu zvērisko pretošanās pārvēršanos šķiras ienaidniekus un bolševiku partijas vadībā izveidojuši lietuviešu zemē jaunu, laimīgu dzīvi. Kā liels mākslinieks Tilvītis spilgti raksturo trūcīgo zemnieku Usmenī, viņa vecāko dēlu Jonasu un tā mīloto meiteni Onuīti, tāpat kolchozniekus Seduīki, Vedeīki, Sprindī, brigadierī Gražini un citus. Ar asu sarkasmu un naidu tēloti darba tautas ienaidnieki — budži, mācītāji, tirgotāji — trūcīgo zemnieku krāpji un izmantotāji. Notikumi te parādīti attīstības secībā, bet varoņi — pakāpeniskā izaugsmē, smagā cīņā, kas tos norādā, pārvērš varoņos un nōbrēcēšos kaujiniekos. Dzejnieks rāda cilvēku rakstura attīstību, viņu apziņas noskaidrošanos, cīņas grības iekvēlošanos.

Teofila Tilviša poema ir episkā darbs ne vien tāpēc, ka aptver lielu laika sprīdi, bet šo episkumu pirmā kārtā iezīmē daudzīe ievērojamie notikumi, kuros dzejnieks solģti attēlojis vissvarīgākos, izšķirošākos vēsturisko pa-

griezīnu brīžus, lietuviešu tautas dzīvē. Mēs redzam dzīves ainas 1940. gada vasarā, padomju varas nodibināšanos Lietuvā. Lielā Tēvijas kara gadus, pēckara laiku, cīņu pret imperialistu aģentiem — budžiem, bandītiem. Mēs izsekojam zemnieku politiskās apziņas augšanu, vērojam, kā viņi bolševiku partijā saskata vienīgo spēku cīņā par tautas brīvi un laimi. Mēs redzam pirmos kolchozus Lietuvā, viņu cīņu par augstām ražām, viņu cenšanos strādāt tā, lai mūsu varenā Dzimtene kļūtu vēl stiprāka, vēl bagātāka.

Savus galvenos varoņus Teofils Tilvītis izveda no pirmās līdz pēdējai poēmas nodaļai, bet ar katru jaunu nodaļu ap viņiem parādās arvien jauni cilvēki. Bijušais gans Jonass padomju varas laikā ir kļuvis par partijas rajona komitejas sekretaru. Vērojot šodien, Jonass domā par to, kā pārvērtušies viņa dzimtā Usmene, kā pārvērtušies cilvēki, kā viņi, atliekuši muguras, kļuvuši par dzīves saimniekiem. Agrākais gans, tagadējais Leņina-Staļina partijas pārstāvis Lietuvas laukos, lepnī domā par savu tautu, kurai nākotnē pavērti visplašākie iespēju apvārsni.

Gribu minēt vēl vienu epizodu, kas it kā ar iekšēju degsmi apgaismo visu šo dzejas darbu. Poemā ir nodaļa, kurā parādīts kolchoznieks-pirmindnieks, deputata kandidāts, Seduīkis, kas raksta vēstuli. Šī vēstule piesūtīnāta ar lielām domām un dziļām jūtām, tā izteic lietuviešu tautas psiholoģiju, parāda, ka šī tauta padomju varas laikā kļuvusi stipra un droša. Lietuvas pirmindas kolchoznieks saka, ka viņam pieder zeme, ko nevar ar skatu aptvert, kopā ar viņu ir visa daudzraciju padomju tautu saime, ar viņu varenā vecāka māsa — krievu tauta, ar viņu Staļins — mūsu laime!

Otrs ar Staļina premiju apbalvotais darbs — Aleksandra Gudaiša-Guzjaviča romāns «Kalēja Ignatā patiesība» ir viens no plašākajiem lietuviešu prozas darbiem, kas sarakstīts pēdējā laikā. Romāns aptver svarīgu posmu lietuviešu tautas dzīvē — Lielās Oktobra Socialistiskās revolūcijas priekšvakaru un cīņu par padomju varas nodibināšanu Lietuvā pilsoņu kara laikā.

Aptverot vienu posmu lietuviešu tautas vēsturē, A. Gudaitis-Guzjavičs apgaismo arī notikumus, kas risinās atz Lietuvā robežām — tautas cīņu viņš nerāda izolēti, bet kā turpinājumu un daļu tajā cīņā, kurā piecu piepleca iet krievu, baltkrievu, latviešu, igauņu un citas tautas. Kalēja Ignatā patiesība — tā ir bolševiku partijas iejūsmīnātā daudz miljonu strādnieku, trūcīgo zemnieku, darba ļaužu — masu patiesība.

Sekojoš padomju realistiskā romāna labākajām tradīcijām, rakstnieks savā darbā izmanto vēsturiskus dokumentus, kas attēlo bolševiku partijas un padomju valsts vēsturi, leņiniski staļiniskās nacionālās politikas cilde-

nos principus. Romāns valdzina arī ar precīzu, spilgtu valodu, Stila lakoniskums apliecina A. Gudaiša-Guzjaviča augsto daiļrades meistarību. Ar dažiem vilcieniem viņš zīmē cilvēka ārēni, atklāj varoņu iekšējo pasauli un viņu pārdzīvojumus.

Autora vislielākais panākums ir kalēja Ignatā tēls. Interesanti, ka ierosmī šim tēlam devusi dzīve. A. Gudaitis-Guzjavičs šī raksta autoram stāstīja, ka buržuaziskās Lietuvas laikā sēdējis cietumā kopā ar kādu kalēju, kurš vēl tagad dzīvo Rokišķu rajonā, Lietuvas PSR. Šis kalējs arī bija tas cilvēks, kurš autoram deva ierosmī viņa varoņa Ignatā tēlam.

Rakstnieks neaprobežojas vienīgi ar kalēja Ignatā dzīves aprakstu. Ignatā dzīve un cīņa — tā ir tautas dzīve un cīņa, kas grāmatā parādīta plaši un daudzšķautņaini. Ap Ignatū ir cilvēki no dažādām šķirām, ar dažādiem politiskiem uzskatiem, un viņš pats ir daudzju vēsturisku notikumu aculiecinieks. Autors parāda arī vēsturiskas figūras — partijas un padomju valdības darbiniekus. Kopā ar Ignatū tēloti arī daudzi citi strādnieku šķiras un darba zemniecības pārstāvi, komunisti. Katram no viņiem rakstnieks atradis savu ārējo zīmējumu, bet visus viņus vieno apņemšanās — cīnīties pret ekspluatatoriem, pret ārzemju okupantiem, imperialismu, imperialistiem, par tautas laimi, brīvību un neatkarību, par Padomju Lietuvu.

Autors nesaudzīgi atmasko imperialisma aģentus, kuri cenšas sevi iztēlot par lietuviešu tautas draugiem, parāda viņu slepenos centienus, netīrās machinācijas, tumšos darbus un nodomus.

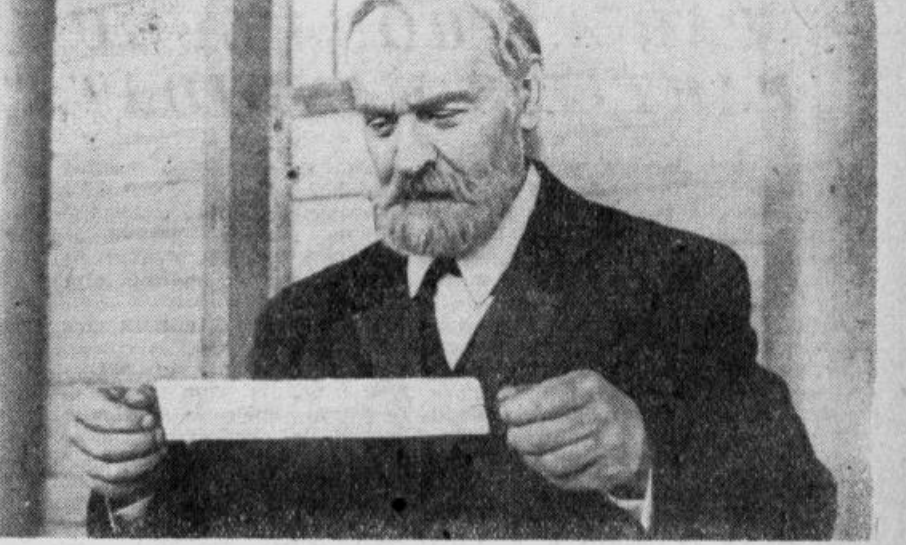
Romānā daudzās lappuses vērstas pret baznīcu, pret mācītājiem, kuri tautu ievilinājuši savos melu un krāpšanās tīklos. Ne jau velti Ignats pret viņiem cīnījies visu mūžu, un autors kā vienu no sava varoņa rakstura īpašībām iezīmējis bezdievību.

Kalēja Ignatā tēls autors ielicis daudz mīlestības, siltuma un degsmes. Pēc ārējā izskata viņš ir drūms cilvēks, ar varenām rokām, kas viegli saliec dzelzi; bet viņam ir laba un atsaucīga sirds, skaidrs, gaišs prāts. Ignatā sirdī kvēl mīlestība uz tautu un naids pret tās ienaidniekiem.

Aleksandrs Gudaitis-Guzjavičs savā romānā pievērsās tautu draudzības temam. Padomju tautu draudzība, lūk, viens no socialistiskās valsts spēka avotiem, — uzsver romāna «Kalēja Ignatā patiesība» varoņi. Tāpat izteiksmīgi parādīta cīņa iejūsmīnāšanā un vadošā spēka — bolševiku partijas, tās vadonu Leņina un Staļina, viņu tuvu lādzinītiņa un drauga J. Sverdlova loma cīņā par lietuviešu tautas brīvību.

Staļina premiju piešķiršana Teofilam Tilvītim un Aleksandram Gudaitis-Guzjavičim parliecinoši parāda, kā uzplaukusi Padomju Savienības brālīgo republiku literatūra.

Michails Zorins

J. Jurovskis kino filmā «Zukovskis»

LIELAS MĀKSLAS TALANTS

Jurija Jurovskā, rīdzinieku iemīļotā skatuves mākslinieka, vārds un daiļrade labi pazīstami ne vien Latvijā, bet arī tālu aiz mūsu republikas robežām — visā padomju Dzimtenē. Cītu brālīgo padomju tautu skatītāji viņa talantu īpaši iemīļojuši no kino filmām, kurās talantīgais aktieris atveidojis daudzus izcilus tēlus.

Jurija Jurovskā nopelnus raksturo gan viņa daudzpusīgā mākslinieciskā darbība, gan viņa nenogurstošās organizatora spējas, dziļā interese par visu jauno, progresīvo sabiedriskajā un mākslas dzīvē.

Visplašākās talanta attīstības iespējas Jurovskim pavērsās padomju varas apstākļos.

«Mana dzīve ieguva īstu jēgu tikai tad, kad Latvijā nodibinājās padomju iekārta,» — teica Juris Iljičs Kirova vēlēšanu apgabala vēlētajiem, kuri viņu izvirzīja par deputata kandidātu Rīgas pilsētas darba ļaužu deputātu padomei.

Kopš 1940. gada Latvijas PSR Krievu Dramas teātra daiļrades panākumi cieši saistīti ar J. Jurovskā māksliniecisko un organizatorisko darbu. Viņš pirmais inscenēja padomju lugas un spēlēja tajās vadošās lomas. Nekad neapmierināmais ar sasniegtajiem, cenzamies tālāk izkopt savas spējas, viņš dodas uz Maskavu, kur absolvē režisoru kursus. Tajos dziļi apgūdamas socialistiskā realisma metodes principus.

Blakus darbam teātrī viņu arvien valdzina arī kino māksla, filmas aktieru daiļrade.

Šajā sakarībā kino režisors G. Aleksandrovš aicina J. Jurovski piedalīties kino filmas «Satikšanās pie Elbas» radīšanā, uzticot viņam profesora Dītricha lomu. Filmā šai lomai ir īpaši svarīga vieta, jo profesora Dītricha tēls jāatrisina kardinali mūsdienu jautājumi, kas nodarbina godīgos cilvēkus visā pasaulē, kur nākas cīnīties pret jauna kara kurnātājiem, miera un tautu sadarbības ienaidniekiem.

Profesors Dītrichs ne jau tūlīn izprot notikumu būtību. Viņam jānostatgā dziļu pārdzīvojumu iezīmēts ceļš, līdz vecais zinātnieks ierauga patiesību. Šo Dītricha pāraugšanu un garīgo pārvēidošanos J. Jurovskis atklāj ļoti spēcīgi un pārliecinoši. Viņa tēlojumā redzam, arī, kādu smagu iespaidu uz Dītrichu atstāj amerikāņu zvērības Rietumvācijā.

Dītricha galīgā izšķiršanās norit vienas nakts laikā. J. Jurovskis ar dziļu iejūtu noraksturo, kā no godīgā vācu zinātnieka apziņas nokrit veco uzskatu tīmekli, kā viņa acis kļūst redzīgas. Filmas noslēgumā Dītrichs — Jurovskis pārliecinošiem vārdiem saka padomju komandantam Kuzminam:

— Divas pasaules satikušās pie Elbas — katrā savā krastā. Vācija nevar palikt starp tām. Pienācis laiks izvēlēties. Es nekad neaizmirsīšu, ka jūs, krievi, pirmie runājat par mūsu tēvzemes un mūsu tautas vienību, un es izšķiros. Es palieku šai krastā, te, kur dzimst jauna, miermīlīga, vienota demokrātiska Vācija.

Šo filmas ainu, J. Jurovskā atveidotā tēla dziļo iedarbību ikviens ilgi patur atmiņā.

Par profesora Dītricha tēla radīšanu J. Jurovskis saņēma Staļina premiju.

Arī piedalīšanās filmā «Zukovskis», kurā J. Jurovskis tēlo krievu aviācijas izveidotāja profesora Zukovskā lomu, raksturo viņu kā talantīgu, jaunradēšu kino mākslinieku.

Viņa sniegums šajā filmā, be, šaubām, iezīmē ievērojamus panākumus aktieru mākslā. J. Jurovskim izdevies interesanti un savdabīgi noraksturot savu varoņi. Zukovskis ir liels dvēseles un nerimtīgas domas cilvēks. Šī viņa domas vissmalkākās nianšes ška-

lītājiem izsaka aktiera Jurovskā bagātā mīmika un gudrās, izteiksmīgās acis.

Pirmo reizi Zukovskī skatām ainā, kurā viņš aplūko medībās nošautā vāga spārnu, cenzamies uzzināt cilvēkam vēl neatrisināto lidošanas noslēpumu. Domas dziļums, kas ietverts šajos kadrus, spēks, ar kādu šo domu izpauž aktieris, paliek ilgi atmiņā. Šos kadrus, nemot vērā to iedarbību uz skatītājiem, ar pilnām tiesībām var piedzīvināt veiksmīgam portretu glezniecības daiļdarbam.

Tajā visā spilgtumā ieraugām Zukovskā personību, lielo krievu zinātnieku — izcilu matemātiķi, mehanikas speciālistu, aviācijas zinātnes pamatlicēju, tēvzemes aerodinamikas un lidojuma dinamikas skolas radītāju, ieraugām skolotāju, kas izaudzinājis daudzus skolniekus. Jau pirmajā filmas epizodā Zukovskis mums parādās kā neatlaidīgs novērotājs, kas tiecas uzminēt putna lidošanas noslēpumu. Šī viņa cenšanās noveda pie panākumiem un atnesa pasaules slavu mūsu tēvzemes aviācijai.

Tādēļ Zukovskā darbība nav vienlīdz kabinetā zinātnieka darbība, bet gan pilsona — patriota varonardarbs. Zukovskis ir pirmindas krievu cilvēks, kas apzinās tēvzemes zinātnes vēsturisko nozīmību, kas apzinās, ka tās dēļ neizbēgami ieiņnās pret patvaldību.

Ar sevišķu spēku Zukovskā personības cildenumu Jurovskis notēlo ainā, kad Rjabušinskis mēģina viņu nopirkt par naudu, lai tādejādi piesavinātos viņa slavu un izgudrojumu.

Par Rjabušinski un citiem tam līdzīgiem Zukovskis dziļā sašutumā izsaucas:

— Krievu zinātnē, doma, gods un lepmums, — viss tiek pārdots! Kopējas valodas ar viņiem man nav, nekad nebija un nebūs!

Šī izcilā krievu zinātnieka patriotiskie centieni savu piepildījumu ieguva tikai pēc Lielās Oktobra revolūcijas.

Leņina dekreta vārdi, kuru filmas skatītāji dzird Zukovskā zinātniskās darbības 50. gadadienas svinību notēlojuma kadrus, ir visas tautas atzinība lielā zinātnieka dižajiem nopelniem. Biedra Staļina vārdi filmas noslēgumā: «Mums nebija aviācijas rūpniecības. Tagad viņa mums ir» — liecina, ka «krievu aviācijas tēva» Zukovskā mūža sapni ir realizējušies dzīvē.

Īpaši pārliecinoši J. Jurovskis parāda Zukovskā sajūsmas un rosmes pārpilno darbību šinīs — padomju apstākļos.

Spilgti Jurovskis notēlojis arī Zukovskī kā zinātnieku.

— «Man bija laime redzēt N. E. Zukovskī un klausīties viņa lekcijas. Lielā zinātnes darbinieka tēls uz visiem laikiem palika manā atmiņā, — raksta profesors, aviācijas inženieris ģenerāleitnants V. Pļeņovs. — Tādēļ gluži dabīgi, gaidot filmas «Zukovskis» izrādi, es izjutu zināmu satraukumu. Vai neradīsies disonance starp to, kas saglabāties manā atmiņā, un to, ko skatīšu filmā? Jau pirmie kadri izgaissināja šaubas... Tas bija aktiera J. Jurovskā daiļrade! Lielais nopelnis un panākums, jo viņš Zukovskā tēlu atklāja ļoti iejutīgi un mani viscaur pārliecināja gan tā iekšējos pārdzīvojumus, gan ārējās kustības...»

Par Zukovskā tēla atveidošanu filmā J. Jurovskis saņēmis Staļina premiju otro reizi.

Lielais tautas un bolševiku partijas apbalvojums talantīgo mākslinieku iedvesmo jaunam darbam. Patlaban J. Jurovskis piedalās jaunās filmas radīšanā.

N. Barabanovs
G. Revo

Jauno rakstnieku II Vissavienības apspriede

Padomju dramaturģijas jautājumi un jauno dramaturgu daiļrade

3.

Dramaturģija ir komplicēts amats, un īpaši grūti rakstīt lugas par savā ikdienā heroisko mūsu ikdienas dzīvi, — par strādnieku šķiru, par kolchozu zemniecību.

Tādām lugām nav gatavu, spilgti izteiktu konfliktu, kas, kā saka, «tā vien prasās uz skatuvi». — te daudz jāuzzina, jāiedzīvojas vidē un pakāpeniski, ļoti lēni jāstāsta un jāatlasa tas jaunais, kas, cīnoties pret veco, tad arī ir mūsdienu galvenais konflikts. Kad mainās dzīves pamatbalsti, kā lai nemainās dramatiskā forma, kas savā depunktā allaž savāc un atspoguļo dzīves jaunās parādības?

Strādnieku šķīrai veltītas lugas pieņem saukt par «rūpnieciskām». Termins — nepareizs. Drama nav domāta un nekalpo ražošanas tehnikai, tā domāta un kalpo cilvēkam. Ražošana ar savu tehniku ir svarīgs dzīves pamats, ko tomēr rada un vada cilvēki. Ar inženiera Kovalova metodi laudis iepazīstas, vienreiz apmeklējami tekstilfabriku. Bet lai labi iepazītos ar pašu Kovalovu un radītu dziļu priekšstatu par viņa personību, — fabrikas apmeklēšanas vien nepietiek.

Sai plāksnē interesanti aplūkot divas lugas: Afanasija Salinaka «Pirmo ceļu» un A. Marjanova un S. Klebanova «Sevišķās domas».

Artistiskajām improvizācijām veltītajā pazīstamajā vēstulē Staņislavskim A. M. Gorkijs izsaka piezīmes, no kurām, manuprāt, vajadzētu vadīties, īpaši tiem autoriem, kas sastopas ar konfliktiem ražošanā, bet nezina, kā tos izteikt cilvēku jūtu sadursmēs: «Ja vien ir stingri iezīmēti raksturi — viņu sadursmes neizbēgamas».

Bet kas zināks, piemēram, lugā «Sevišķās domas»? Novators brigadieris un galvenais inženieris ir progresīvu uzskatu cilvēki, bet viņiem nav nekādu raksturu. Un tas notiek tādēļ, ka autori lieliski izpētījuši ātrgriešanās procesu, bet šo procesu radītājus cilvēkus pazīst tikai aptuveni, — precīzāk sakot, pēc avīžu aprakstiem.

Aplūkosim galvenos konfliktus, kas likti abu minēto darbu pamatā. Lugā «Sevišķās domas» direktors Drobots cīnās par plānu. Viņš nav principiāls novatorisma pretinieks, taču bremzē un aizkavē jaunu mašīnu uzstādīšanu un tādējādi bremzē virzīšanos uz priekšu, neredz perspektīvu. Lugā «Pirmo ceļu» direktors Eņģelovs cīnās par plānu un, neapmierināts ar novatorisma pretinieku, tomēr bremzē, aizkavē jaunas Kārkūnlecības mašīnas iekārtošanu un tāpat nesaskata rītdienu.

Lugā «Sevišķās domas» pilsētas komitejas sekretārs visiem spākiem un spājam cenšas direktoru ietekmēt. Lugā «Pirmo ceļu» raktuvju partijas organizācijas sekretārs dara to pašu.

Kā tur, tā te sekretāri ir gudri, smalki, kulturali cilvēki. Tas ir ļoti labi. Bet tādēļ viņi zīmēti uz direktoru rēķina. Tas jau ir sliksti.

Palīdzēdams «Sevišķo domu» autoram, es lūku priekšā, tā teikt, «papildkrāsas»: tam, lai partijas pilsētas komitejas sekretārs iesaka direktoram vairāk la-

* Nobeigums. Sākums 13. numurā.

N. POGODINA REFERATS

sīt, Un, lūk, viņš lugā iautā Drobotam: — Vai «Tālu no Maskavas» esi lasījis?

Izrādās, nē. Lasa reti, maz. Lugas «Pirmo ceļu» autoram es tādu pakalpojumu neizdarīju, bet viņš pats uzrakstīja, ka direktors nelasa un marksisma klasiku darbos jau sen nav ieļūkojis. Abos gadījumos šī «krāsa» nemā tikai viena vienīga mērķa labad — attaisnot vispārpieņemto konfliktu. Direktoram katrā ziņā nav jālasa, viņam katrā ziņā jābūt atpazītušam cilvēkam. Tā tam arī jānotiek, ja jau galvenā konfliktā viņš ienem atpazītušu personaža vietu.

Lugā «Sevišķās domas» galvenais inženieris strādā ar jaunu novatoru. Lugā «Pirmo ceļu» tas pats. Tur un te — neizbēgama avarija jaunajā mehānismā un neizbēgami draudi padzīt jauno novatoru no uzņēmuma, tiesas draudi, kurus paralizē partijas vadītāji. Un, beidzot, kā viens, tā otrs direktors atbalsta kādu stacionāru, kurš viens pats sasniedz rekordus tikai ar savu veiklību un muskuļu spēku.

Tāda sakrīšana, pat tik pārsteidzoša, ir bijusi un var būt, un to var attaisnot, ja šī sakrīšana neatkārtoto citus sakrīšanas gadījumus. Varbūt es maldos, bet visa šī galvenā konflikta gaita, man liekas, ir vispārpieņemta shēma, pieņemta priekšstats par «aktualu konfliktu» mūsu socialistiskajos uzņēmumos, jaunajam sastopoties ar veco. Lai parādītu tipisko un izveidotu patiesi aktuālu konfliktu, ļoti labi jāpārziņina tas novads, no kura nēmas konflikta galvenā līnijas. Tas ir liels, patstāvīgs, ja vēlaties, pētniecisks darbs.

Veidotas, pamatojoties uz pazīstamu un atkārtota konflikta, lugas «Sevišķās domas» un «Pirmo ceļu» tomēr ir ļoti atšķirīgas pēc sava satura, cilvēkiem, sīzeta. Te ir kas jauns, ko šajās un lielā vairumā citu nopietnu jauno dramaturgu uzrakstītu lugu jautājumā par visdārgāko un visdaudzsolāko, tā ir — partijas kuma, komunistiskuma izjūta tās dzīvajā izpausmē. Piemēram, lugā «Sevišķās domas» partijas pilsētas komitejas sekretārs Martinovs ir sevišķi dzīvs un sevišķi pievilcīgs tēls. Es jau nemaz negribu atgādināt, cik bezpalīdzīgi savās jaunības dienās mēs lugās rādījām partijas vadītājus. Šī mūsu bērniskā slimība ir pārvarēta, pie jaunajiem tā ne tikvien kā neatkārtotais, — tieksme vairāk, — viņu lugas caurstrāvo dziļa virzoša partijas ietekme.

Mai ir nācies sārunāties ar iesācējiem autoriem par viņu darbēm, ar dažiem vienkārši nācies strādāt, un man ir zināms, kā jaunā veidā, principiāli virzot mūsu jaunatni, tāpat kā mūs visas, ietekmējuši partijas Centrālās Komitejas lēmumi teātra repertuāra jautājumos un par filmu «Lielā dzīve». A. Salinaka lugā ir arī cits, teicami izstrādāts dramatisks konflikts, par kuru jau nekad nepateiksi, ka tas manīts arī citos darbos. Drosmīgi, asi, dramatiski autors liek sadurties diviem brāļiem, Uralu kalnraču lieliskās šaimes lociekliem. Pirmkārt tie ir dažādu raksturu cilvēki. Un dramaturgs viņus aizvada līdz strīdam, kurā viens brālis pasaka ot-

ram, ka tas esot «izpūsts stacionaritāts». Un kad tēvs nostājas viena brāļa pusē, tad otrs atstāj ģimeni un dzimto māju, tēvam paziņodams, ka atbraucējiem un bezmāju laudim pilsētā ir viesnīca.

Tā ir ista drama. Tā ir ista padomju dramaturģija, kur cilvēks parādīt darbā, kur viņa kaislības, sadursmes, sarūgtinājumi, prieki paši par sevi izriet no viņa darba.

Lūk, kādēļ par šo konfliktu jāsaka, ka tas ir paties, aktuāls. Visas jauno un veco, pieredzējušo un nepieredzējušo autoru kļūdas un neveiksmes visbiežāk notiek tādēļ, ka savus darbus viņi sacer otrādi — dramatisks pēc būtības, bet tas darīts uz satura patiesīguma rēķina, pat prečji jaunajam socialistiskajam saturam.

4.

Un, beidzot, atsevišķi apstāšos pie azerbaidžāņu Sātara Achundova lugas «Kainos». Viņš uz dramaturģiju atnācis kā mākslinieciskās pašdarbības cilvēks un pirms ķeršanās pie lielām formām uzrakstījis ne mazums viencēlienu.

Sīkltas lugas saturu izstāstīt viegli. Labas lugas saturu — grūti, dažkārt neiespējami. Achundovs panēmis parastu mūsu kolchozu dzīves situāciju. Ar saviem augļu dārzlēm slavens azerbaidžāņu kolchozu saņem uzdevumu audzēt smalkāvilnas aitas. Šo uzdevumu izpilda ne bez kolechoza priekšsēdētāja pretestības un ne bez dabas radītajām grūtībām. Lūk, tas ir no dzīves nemāts pamats, kas lugā izmantots vienkārši, bez izdomājumiem un sīzētiskiem samākslējumiem.

Apskatīsim no Sātara Achundova lugas kaut vai vienu tēlu, vienu līniju — jauno ganu Hilalu. Šis enerģiskais jaunietis, — kā saka, pašā spēku plaukumā, — lugas pirmajā ainā ir kolchoza tēlnieks, pārzinis. Viņš mīl kalnus, poetizē aitu gana darbu un tieši saka, ka tas ir viņa īstais aicinājums, bet viņam nākas darīt vecā darbu. Hilals zina, beidzot, ka, būdams par ganu, viņš var izpelnīties tautas mīlestību un cēnu un sapno par ordeniem, ar kuriem pie mums apbalvo arī ganus. Bet kolchoza priekšsēdētājs viņam saka: «Turpāni pārzināt tēlniku. Nevienš neaprot tik labi uzvārt tēlu kā tu».

Tas jau ir sīzēts, un iste teātris, un iste dzīve. Izrādās, ka tādā bēdīgā stāvoklī jaunietis novedusi nelaimīgā mīlestībā. Viņš, kā saka viņa māsa, dienu un nakti staigājis savas iemīlotās Gilzaras logu priekšā un savu tiešo darbu ielaijis. Ar patīkamo, simpātisko, mīlestības dēļ galvu pazaudējušo jaunieti notiek nelaimē.

Pēc tam Hilals tomēr panāk savu: viņam atļauj kļūt par ganu, un, kā tūs pašā saorotā, viņš uzlicību attaisno. Bet kas attiecas uz mīlestību, tad šai zinā cilvēks dabūjis tādu mācību, ir tā iebiedēts, ka, kad citai meitenei rodas pret viņu maizes jūtas, tad viņš visas sarunas notiekt novirza uz savām aīmām. Es, protams, esiedzu lugas notiekt komedijskās līnijas vienkāršotu schemu...

Labs un dārgs šai līnijā tas, ka visas šīs peripetijas organiski izriet no lugas galvenā satura un iepūst šai saturā.

Autors neaprot par lopkopības problemām, labi saprāzams, ka dramatisks formas lopkopībā nepiedien, un tās te nevienam nav vajadzīgas. Bet kas attiecas uz cilvēkiem, kuri risina lopkopības problēmas, tad te viņš visas sīzētiskās līnijas liek dzelzainā atkarībā no viņu risinātajām konkrētajām problemām. Lai arī tas, ka Hilals ir tā kā tik tālu iebiedēts, ka mīlestības runas neņem ne mutē, ir mazliet relatīvi un teātrāli, kā vēlaties. Tomēr, lasīdami lugu, jūs noteiksit, ka visi šie smieklīgie notikumi pievilkti aiz matiem. Bet kādēļ, jātautā, nevar teātrim rakstīt teātrāli. Padomju rakstniekus viņu fantāzijā, mākslinieciskajā izdomā un pat sceniskajā relativitātē nekas neaizsūta. Mūsu skatītāji no mums prasa vienīgi to, lai dramatisks forma saskaņotu ar to dzīvo pamatu, ko mēs ņemam savām lugām.

Tas nav tik vienkāršs jautājums, kā izliekas.

Minēšu piemēru. Nemsim jaunā rakstnieka B. Alešina lugu «Direktors». Jātautā, vai CK partora lomai piedomātā sīzētiskā līnija izriet no tā dzīvā pamata, uz kā būvēta visa luga. Sprīdēt pašā CK partora atbrauc uz rūpnīcu, direktora mājā nejausi ierauga interesantu siēviti, kurā tāpat atbraucusi uz rūpnīcu strādāt par tehnoloģi. Ierauga, iet viņu pavadīt, iemīlas. Un iemīlas nevelksmīgi: viņa, izrādās, no pirmās dienas iemīļusies — direktorā. Viss tas izteikts taktiski, smalki, labi. Bet es neredzu neviena pāvediena, kas šo sīzētu saistītu ar lugas tematisko pamatu.

Partors ir arī Achundovam. Tā ir ar prātu, dziļu taktu un pieredzi apveltīta persona. Viņš, īstenībā, arī virza galveno temu un, kas īpaši vērtīgi, bez šī partora lugu nemaz nevar jedomāties. Bet Alešinam partors varētu būt un varētu arī nebūt, luga bez viņa ļoti labi iztiktu, bet tehnoloģi varētu iemīlēt kāds citē varonis.

Achundovam ir savi trūkumi un kļūmes, kuriem tomēr nav principiālas nozīmes, un tādēļ es pie tiem neapstājos. Viņa lugas galvenā vērtība tur, ka ar visiem sava sīzētiskā zīmējuma rotājumiem tā bagātā teātrālā dramatiskā formā pauz socialistisku saturu.

5.

Ar visu atklātību, izejot no paša pieredzes, no savu bledru pieredzes, grību jaunajiem rakstniekiem ieteikt iedziļināties tai darbā, ko parasti sauc par dzīves materiāla iepriekšēju savākšanu un pētīšanu, virzīt viņus uz to, mobilizēt. Neatceros, nevaru nosaukt nevienu veiksmīgu rakstnieka pasākumu, ja viņš sēžas pie lugas, dzīves materiālu nepazīdams. Dzīvs dzīves materiāls pārzinoša rakstnieka veiksmes piemērs ir Anatolijs Surovs ar savu pirmo lugu «Tālu no Stalingradas» vai vēl vecāks piemērs — Boriss Lavrenevs ar savu «Lūzumu».

nāšana, lielās novērotāja spējas un augstās prasības, ko viņi uzstāda sev — tas viss ļauj pilnīgi pamatot cerēt, ka no šiem māksliniekiem varēs sagaidīt vēl dziļāk iecerētus un lieliskus darbus.

Lielu prieku rada A. Milņikova glezna par kolchozu dzīvi «Mierīgajos laukos». Tas neapšaubāmi ir viens no labākajiem šim tematam veltītajiem darbiem. Apstākļi, ka gleznotājs izvēlies zemu horizontu, ievērojami palīdzējis viņam uzvērt figūru monumentalitāti, ļāvis parādīt mūsu kolchozu tīrumu lielos plašumos. No gleznas dves dzīves un darba prieks, vasaras siltums un lauku ziedu svaigums. Katram skatītājam šī glezna ir saprotama, izraisa dziļi emocionālus pārdziļojumus.

No apmēru zinā lielajām gleznām, ko veidojušas mākslinieku brigādes, vēl jāmin glezna «Varu padomēm — mieru tautām», ko radījis brigādē, kurā ietilpa D. Nalbandjans, V. Basovs, N. Meščaninovs, V. Pribilovskis, M. Suzdaļcevs. Tomēr te jūtama zināma satieģtība, nepietiekami ievēroti figūru samēri, iecerētajā sīzētā pilnam neatspoguļojas pamatdoma, kas, protams, pazemina darba kvalitāti. Tik svarīgs un atbildīgs gleznas nosaukums liek pilnīgi pamatoti no tās autoriem prasīt dziļāku temata atklāsmi. Figuras gleznas priekšplānā pārsniedz dabisko lielumu, kas stāģglezniecībā nedrīkst notikt. Krievu realisti to pieļāva ārkārtīgi retos izņēmuma gadījumos. Lenina, Staļina, Sverdlova, Džeržinska, tāpat dažu strādnieku tēli māksliniekiem ir izdevušies, bet daudzu pārējo figūru veidojumā nav sasniegts tipisks vispārīgums. Gleznas autori profesionālās meistarības zinā ir tik spēcīgi, ka viņiem uzstādāmas ļoti augstas prasības.

Kas attiecas uz citām, apmēros lielām gleznām, tad tās, diemžēl, novirzījušās no mūsu stāģglezniecības realistiskās skolas tradīcijām, zīmējuma un kompozīcijas likumu teicamā pārzī-

Maņ daudzkārt nācies runāt ar jauniem autoriem par dramaturģa amatu. Un visbiežāk izrādās, ka viņi grīb piekļūt tikai amata «noslēpumiem», un viņus visvairāk sarūgtina sceniskuma, teatralitātes, dramatisks formas trūkumi. Sāksi runāt par saskaņu ar dzīvi, par īstenības pētīšanu, un pārrunu patos pakāpeniski zūd. Zūd, acīm redzams, tādēļ, ka no tā sauktajiem «meistariem» jaunie autori gaida «atklājumus», nevis tādas visiem zināmas patiesības, ka jāpētī dzīve.

Ja jau iznākusi runa par atklājumiem, tad es uzskatu, ka dramatisks rakstnieks meistarība sākas ar viņa prasmi un, tāpat, ar viņa meistarību attāst dzīves materiālu, ar lugas būvēšanu, kā saka, notikuma vietā, kaut kur rūpnīcā, kolchozā, t. i. šīs lugas nākamo varoņu dzīvajā vidē.

Fantāzijas ziedi bez augšnes — nav ziedi. Dārgē ir tas fantāzijas lidojums, tā mākslinieciskā izdoma, kas sakņojas dzīvē.

Piesēsties savās mājās pie eida ar gatavu lugas kanvu, tēliem, dramatisks situācijām, kas radušies, pētīt dzīvo vidi, — lūk, manuprāt, īsta, pat milzīga meistarība. Nezinu, vai tas ir atklājums vai nav, bet par tādas darba metodes pozitīviem rezultātiem var droši galvot.

Lai cik jauna un spēcīga ir ideāla, bez dzīves materiāla pētīšanas un atlasē tā nāliek nedzīva, kaila. Ja autoram nav prātā nekādu domu un viņš nezina, kādēļ viņam jāpētī dzīves materiāls, tad jāsapka tieši, kieties pie literāra darba viņiem nav vērts.

Noslēgumā uzskatu par nepieciešamu pateikt, ka, nedomādams sniegt vispārēju apskatu, es nenosaucu loti daudz jauno autoru lugu, tādas kā N. Dia-konova «Līgava ar pūru», V. Ovečkina «Nastja Kolosova» un citas. Lai kaut vai ļoti īsi noraksturotu pēdējos divos gados radušās jauno rakstnieku lugas, vajadzētu ļoti daudz laika, būtu jārunā par amēram 30—40 darbiem. Dramaturģijā tas ir ļoti daudz, milzīgi daudz. Mums vēl nekad nav bijis tāda svaigu jaunu spēku pieplūduma dramaturģijā un, bez šaubām, šai jaunajā padomju jaunatnes literārās kustības parādībā izšķirīga loma bijusi teātra repertuāra jautājumiem veltītajam partijās Centrālās Komitejas vēsturiskajam lēmumam. Visiem mums tas ir programmatiski teorētisks dokuments, kas palīdz arī mūsu talantīgajiem jaunajiem laudim atrast pareizu pamatu saviem radošajiem pasākumiem. Ļoti vērtīgi, ka jauno dramaturģu amata prasme, mākslinieciskums ir cēlonis un pamats nopietnām pārrunām mūsu padomju dramaturģijas vispārējā gaitā uz priekšu. Ja mūsu iesācēji dramaturģi risina tādas svarīgas problēmas kā jauns konflikts, uz kura drama vispār balstās, tad tas liek domāt, ka dramaturģijā ienāk jauni laudis ar lielu domu, ar savu radošo seju.

Mūsu tauta ir neizsīkstošs talantu avots. Mākslā ienāk cilvēki ar lielu domu, ar saviem radošajiem meklējumiem, augstas kultūras. Lenina-Staļina dižēnās mācības apbrūnoti cilvēki. (Iespiests pēc sašīnātas stenogramas)

Vissavienības 1950. gada mākslas izstāde

MĀKSLA UN ĪSTENĪBA

Padomju mākslinieku daiļrade ir dzīves apliecinātāja. Tā cildina padomju cilvēka, komunisma cēlāja gara daillumu, viņa varonību un vīrišķību, viņa pašatiziedību darbā, viņa nelokāmo grību nosargāt mieru visā pasaulē. Padomju mākslinieks, kas rada laikmetā, kad visi celi ved uz komunismu, ir dedzīgs patriots. Viņa dzīvē galvenais ir tautas intereses, un viņa daiļrade ir veltīta tautai. Vissavienības mākslas izstādē ir tam vēl viena spilgtā līecība.

Eļot pa bledra Staļina norādīto socialistiskā realisma ceļu, padomju māksla ar katru gadu attīstās un pieņem spēcīgā. Ja Vissavienības 1949. gada mākslas izstādē ar saviem darbiem, kas bija radīti, izpildoti VK(b)P CK vēsturiskos lēmumus ideoloģijas jautājumos, iezīmēja ievērojamu soli uz priekšu socialistiskā realisma metodes apgūšanā, tad 1950. gada izstādē liecina, ka sasniegtais ir nostiprināts, ka māksla pavirzījusies vēl tālāk uz priekšu. Tēlotāji mākslā ioprojām droši un noteikti ienāk jaunatnē — mākslinieku pasaulē, kas izaugusi padomju varas gados.

Padomju māksla veldojusies neatlaidīgā cīņā pret formalismu, naturalismu un beziēdīgumu, cīņā pret buržuaziskās ideoloģijas atliekām. Tai pamatā liktas no krievu realistiskās mākslas mantotās progresīvās tradīcijas. Ar prieku jāatzīmē, ka padomju mākslinieki turpina šīs tradīcijas un viņu daiļradē redzams nemīļas padūlums.

No apmēros lieliem, isti monumentāliem izstādē eksponētiem darbiem uzmanību vispirms saista glezna «V. I. Lenina runa komjaunatnes III kongresā», ko PSRS tautas mākslinieka B. Johansona

vadībā radījis gleznotāju brigādē: V. Sokolovs, D. Teģins, N. Čebakovs, I. Faidis-Krandijevska. Mums bija izdevība sastapties ar tās autoriem. Rosinošās pārrunās viņi pastāstīja uz Maskavu atbraukušajiem māksliniekiem daudz interesanta.

Šo darbu gleznoja piecus mēnešus brigādē, kurā ietilpa nesen mākslas auspīskolas beiguši jauni mākslinieki. Vispirms izveidoja nelielu gleznas metu, radīja vairākas skices. Pārējo darbu veica tieši uz audekla, tieši no dabas gleznojot figūras un iekšējo telpu, kurā notika šis kongress. Kompozīcija darba gaitā pārveidojās, kļūstot aizvien pilnīgāka. To, kas nebija izdevies, nokasīja un uzgleznoja no jauna. Reizēm nācās upurēt arī to, kas bija izdevies labi, un gleznot pavisam citas figūras. Gleznā daudz krāsainības, tā piesātināta ar gaismas, tonu un papildkrāsu kontrastu dažādību. Tajā gāsniegtā plaši izvērstā pāreja no siltajiem toniem uz aukstajiem, no gaišajām krāsām uz tumšajām. Šis darbs neapšaubāmi ir viens no visnopietnākajiem un visizcilākajiem 1950. gada izstādē.

Tūlīt līdzās grību atzīmēt mākslinieka V. Serova nelielo žanra gleznu «Zemnieku sūtni pie V. I. Lenina». Tā uzgleznota pērdziļnīku garā un ierīcina ar to, ka te spilgti parādīta katrā tēla psiholoģija. Glezna veidota mierīgos tonos, augstā meistarības līmenī. Svarīgā tema atklāta ļoti ieteiksmīgi.

Ar lielu talanta spēku veidoti arī divi Kijevas mākslinieku darbi: S. Grigorjeva «Apspriede par divnieku» un T. Jablonskas «Pavasaris». No abām gleznām dves dzīves patiesība. Grigorjevs darbā «Apspriede par divnieku»

lieliski atrisinājis iecerēto tematu. Spilgti zīmēti jaunieši tēli, kas apspriež sava biedra neveiksmi mācībās. Tūdaļ redzam, ka viņus audzinājusī padomju skola un komjaunatne.

Ļoti interesants ir šīs gleznas kolo-rīts. Ja gleznā «V. I. Lenina runa komjaunatnes III kongresā» pa logu saredzamās ielas gaismas aukstā krāsa nemaz neietekmē figūras un tikai uz-sver sīlto mēklīgo gaismu un krāsu telpā, tad Grigorjevs liek ārienes aukstajai gaismai caur loga stiklu aktīvi cīnīties pret sīlto krāsu un gaismu telpā. Tas katrā ziņā ievērojamā mērā palīdz māksliniekam padarīt bagātāku gleznas koloritu. Līdztekus tam jāatzīmē mākslinieka prasme detaļu gleznošanā. Tās tik saprātīgi un tik meistariski parādītas gleznā, ka pilnīgi pakļaujas galvenajam svarīgākajam.

Jablonskas gleznā «Pavasaris» skatītājus valdzina smalkais, dziļi realistiskais traktējums. Pavasarīgā gaismā ir priecīgas krāsas autore skata padomju sievietes un bērns kādā parkā. Viņiem viegli elpot tīro, dzidro gaiss. Apbrīnojamās gleznotājas lielās novērošanas spējas un prasme izvēlēties dzīvē raksturīgo. Saturā un kompozīcijā ļoti vienkārša, teicami atrisināta zīmējuma un krāsā, šī glezna paliek atmiņā ar savu dzīvesprieka pārpilno noskanojumu.

Grigorjeva un Jablonskas gleznas izstādēs redzam katru gadu un tās pilnīgi pelnīti gūst augstu novērtējumu. Kā pērn, tā šogad abi mākslinieki saņēmuši Staļina premijas. Dziļā mīlestība, ko viņi veltījuši padomju cilvēkam un savai profesijai, glezniecības, zīmējuma un kompozīcijas likumu teicamā pārzī-

ka monumentalitāte glezniecībā nav aizstājama ar liela amēra darbiem, kuros nav ievēroti stāģglezniecības principi. Stāģglezniecības darbam visā pilnībā jāatbilst šīs glezniecības nozares prasībām.

Ar šo parādību tagad jācinās. Katrs darbs prasa zināmus samērus, atkarībā no satura, kompozicionālā atrisinājuma un tehniskā izpildījuma. Kas gan notiku stāģglezniecībā, ja gleznotājs palielinātu ainavu divas vai pat trīs reizes? Šajā zinā par solītu pārausu var noderēt Repina, Surikova un daudzu citu ieteikumi krievu gleznotāju labklīgie darbi. Viņi gleznas plakni stāģglezniecībā vienmēr uztvēra kā plakni perspektīvajā pamaznājumā no acs līdz figurai vai priekšmetam, kas attēlots gleznā, tāpēc nekas viņu gleznās nepārsniedza dabisko lielumu.

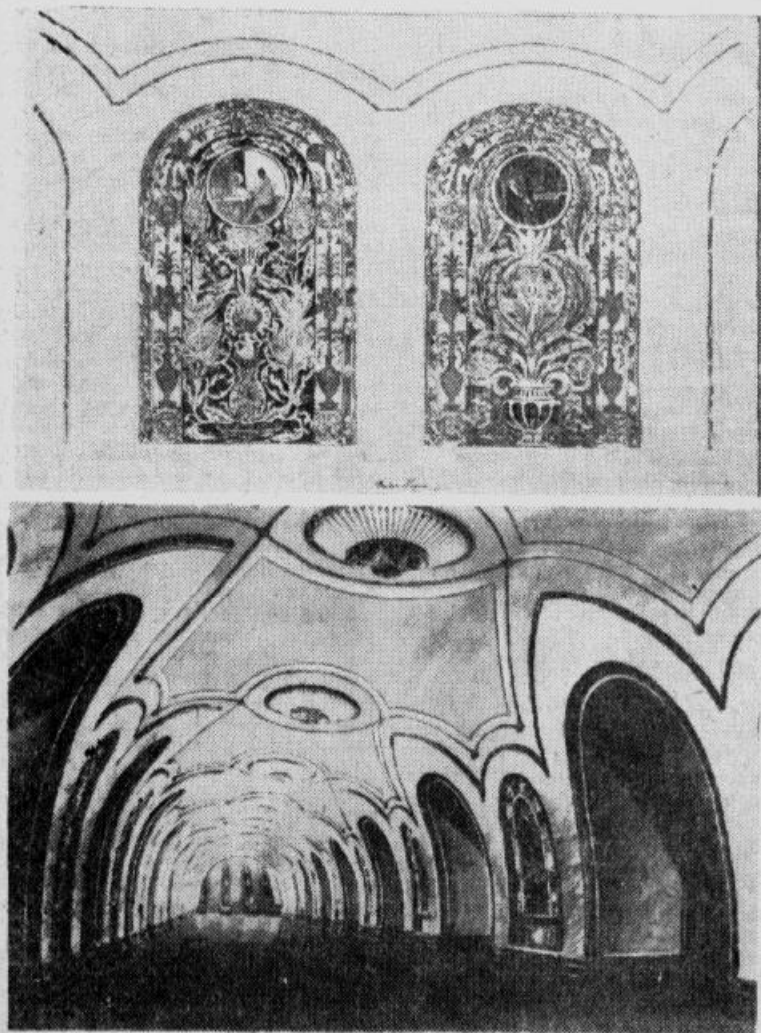
No miera tematam veltītiem darbiem izceļas Rešetņikova glezna «Par mieru».

Ļoti ierīcina jaunā mākslinieka B. Nemensko glezna «Par tālajiem un tuvujiem». Tas ir amēros neliels darbs, kura sīrsnīzais liriskais saturs kā neizmirstama melodija par Lielo Tēvijas karu «kan skatītāju dvēselē. Patīkamai iespaidu atstāj arī jaunā mākslinieka V. Gavrillova glezna «Radiš-čevs».

No portretu gleznojumiem īstāzīmē Odesas mākslinieka M. Božija «Teicamnieces Svetlana Šinovaas portrets». Tas neapšaubāmi ir labākais portrets izstādē, kas uzgleznots mierīgos tonos izcilā portretu meistara Valentina Serova garā. Krietns darbs ir arī mākslinieka A. Gerasimova uzgleznotais «Skolotāja R. I. Jakovleva portrets».

Plašajā ainavu klāstā zīmīgas ir V. Meškova ainavas — «Staļinskajām celtnēm», «Kama», «Kamas plāsums». Tikai vienveidīgais, vienmērīgais kolorīts un noskanojums, kas raksturīgs visām

Sekmēsīm padomju vitražas mākslas izveidošanu

Vitražas, šī pagaidām vēl visumā piemērtā dekoratīvās mākslas nozare, patlaban iegūst arvien nopietnāku praktisku nozīmi. Tā Latvijas PSR paviljonam Vissavienības lauksaimniecības izstādē Maskavā ir paredzēts izgatavot vitražas, tādas tiek projektētas arī lielajai celtnei — Kolchoznieku namam Rīgā, Staļina vārdā nosauktās rūpnīcas sanatorijai Kemerov un citām vajadzībām. Vitražas mākslas jautājumi ir apspriesti Arhitektūras lietu pārvaldē un Latvijas Padomju mākslinieku savienībā. Lietišķās mākslas skolā Rīgā (direktors J. Eglītis), kurā darbojas augsti kvalificēti vitražu meistars b. Lilientāls, studentu — vitražistu skaits jau ticis palielināts līdz 15 cilvēkiem.

Tomēr par pašu lielāko un nopietnāko panākumu šajā novadā jāuzskata tas fakts, ka par vitražām interesējušies celtnieki mūsu Dzimtenes galvaspilsētā Maskavā. Sakarā ar Maskavas metropolitenas otrās loka līnijas izbūvi, «Novoslobodskas» stacijā (projekta autori A. Duškins un A. Strelkova) uz pilnā mēroga paredzēti uzstādīt 32 vitražas, katru apmēram 5 m² apmērā (vitražu skici autoru mākslinieks P. Korins). Lai kārtotu vitražu izgatavošanas jautājumu Rīgā ieradās «Metrostroja» pārstāvji b. M. Zeļņins, V. Novochatskis u. c. Marta pēdējās dienās kopā ar vecākajiem Latvijas māksliniekiem, speciālistiem vitražās, Arhitektūras lietu pārvaldē viņi iztirzāja vitražu skices, pēc kurām Rīgas vitražu meistariem jāpagatavo paredzētā produkcija.

Attēlos: Maskavas metro «Novoslobodskas» pietāte un tai izstrādātās vitražas skice.

J. MINUCHINS,
arhitekts

Nākamajā nedēļā

Sodien Filharmonijas koncertzālē koncerts lekcija skolu jaunatnei «Šuberts». Lektors Jēk. Vitoliņš. Piedalās LPSR nopelniem bagātais mākslinieks H. Brauns, A. Pile, J. Jeršova, B. Moisejevs. Sākums plkst. 16.

Latvijas Valsts universitātes aulā LVU simfoniskā orķestra koncerts. Sākums plkst. 17.

Filharmonijas koncertzālē simfoniskais koncerts. Piedalās radiokomitejas simfoniskais orķestris un koris. Dirģents LPSR nopelniem bagātais mākslinieks, Staļina premijas laureats A. Jansons. Solisti Vissavienības un Prāgas starptautiskā konkursa laureats J. Sitkoveckis (vijole), A. Simsons, E. Volšteine, O. Petrovskis, P. Grāvelis. Programā M. Zariņa oratorija «Valmieras varoņi», Glazunova koncerts vijolei. Fragmenti no A. Skultes baleta «Brīvības sakta». Sākums plkst. 20.

9. aprīlī Rīgas kinoteātros sāk demonstrēt padomju krāsaino mākslas filmu «Stēpē».

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

10. aprīlī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lietiskās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

Latvijas Padomju mākslinieku savienībā teātra dekoratoru sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

Konservatorijas zālē Mākslas darbinieku nama mutiskais žurnāls «Gribu visu zināt». Saturā — starptautiskais stāvoklis (A. Karpovs), Staļina premijas laureats O. Lepšinskas pētījumi par sūnas izcelšanu (Dr. K. Skulme), tikšanās ar Staļina premijas laureātu A. Kostjuku, dzejnieka V. Alatirceva jaunākā daiļrade, tikšanās ar L. Lāliņa premijas laureātu A. Skulti. Sākums plkst. 20.

11. aprīlī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā tēlnieku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

Latvijas Valsts universitātes aulā KPFSR tautas mākslinieka, Staļina premijas laureata Dm. Sostakoviča autora koncerts. Piedalās KPFSR nopelniem bagātais kolektīvs, Bethovena vārdā nosauktais kvartets — KPFSR nopelniem bagātie mākslas darbinieki, Staļina premijas laureati prof. D. Ciganovs (1. vijole), prof. V. Šilinskis (2. vijole), prof. V. Borisovskis (alts), prof. S. Šilinskis (čells). Sākums plkst. 20.

12. aprīlī Latvijas Padomju rakstnieku savienībā tulkotāju sekcijas sanāksme. E. Kienes referāts. «Staļina premijas laureata F. Gladkova stils» un F. Gladkova darba «Stāsts par bērnu» tulkojuma iztirzāšana. Sākums plkst. 19.

13. aprīlī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafiku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 17.

Latvijas Padomju rakstnieku savienībā krievu sekcijas sanāksme. Deleģātu atskaite par piedalīšanos jauno rakstnieku otrā Vissavienības apspriedē (b. b. Alatircevs, Burlaks, Zolotovs). Sākums plkst. 19.

mākslinieku darbus nopirkusi Daildarbu iegādes komisija.

Vissavienības mākslas izstādē atrodas arī divi mani darbi: Tretjakova galerijas zālē — žanra glezna «No siena plauša» un vienā no izstādes filiālēm — ainava «Gaujas ieleja».

Aizvien tuvāk nāk laiks, kad notiks mūsu republikas mākslas 1951. gada mākslas izstāde. Lai novērstu agrākās kļūdas un izsargātos no jaunām, mums jānācās no pieredzes, kādu gūstam Vissavienības mākslas 1950. gada izstādē. To vērojot redzam, ka mēs vēl nepietiekami strādājam, lai atspoguļotu, kā dzīvo un strādā padomju cilvēki, mūsu lielās Dzimtenes dzidrie patrioti, augstas kultūras laudis ar lielu morālu spēku, drosmīgi un pārliecināti par sevi, nenogurstoši cīnījies par komunismu.

Mums vēl arvien maz darbu par gigantiskajām padomju zemes rūpniecību, par kolchozēm, par mūsdienīgajiem, par pilsētu celtniecību. Maz tātāt ir darbu par stacionāriem, ražošanas novatoriem, kas gūst nepieredzētas uzvaras darba frontē Socialistiskās industriālas lauksaimniecības milzu vērienā, cīnās par mieru mūsu mākslinieku darbos parādīta nepietiekami spilgti, nepietiekami pilnvērtīgi.

Mūsu darbos vēl aizvien nepietiekami atspoguļota darba tema, padomju cilvēku morālās stājas, sadzīves tema. Loti maz krāsām bagātu darbu mākslinieki veidējuši padomju jaunatnei, mūsu fizikuriem, no tautas masām izaugošajiem talantiem, mūsu bērniem.

Vai mēs, mākslinieki, varam, vai mēs drīkstam atbilstēt no dzīves? Liels gods mums parādīt, dodot iespēju padarīt nemirstīgus, saglabāt mūžos Staļina laikmeta, komunisma celtniecības laikmeta lielisko cilvēku tēlus! Šis gods mums jāattaisno ar saviem darbiem.

V. Kiriļovs.

Latvijas PSR Valsts Mākslas akadēmijas asistents

Žolio-Kiri, Robsonam un Hjuletam Džonsonam neatļauj iebraukt Indijā

Pēc Reutera aģentūras ziņām, Indijas valdība atteikusi izsniegt vizas iebraukšanai Indijā Frederikam Žolio-Kiri, Polam Robsonam un Kenterberijam.

Anglijas valdība neielaiž Anglijā Ķīnas sabiedrisko aprindu delegāciju

Anglijas valdība atteikusi izsniegt vizas Li I-manam, kas vada Ķīnas tautas republikas delegāciju. Šo delegāciju angļu un ķīniešu draudzības biedrība ielūgusi piedalīties konferencē, kas notiks nākošās nedēļas beigās. Uzskatīdami, ka šāda Anglijas valdības

ricība apvaino delegācijas vadītāju, delegācijas locekļi uzskata par neiespējamu ierasties Anglijā.

Sakarā ar to angļu un ķīniešu draudzības biedrība vakar publicējusi paziņojumu, kurā enerģiski protestē pret Anglijas valdības rīcību.

Pie katra dolara līp asinis

«Pieņemsim, ka pēc sešiem mēnešiem starptautiskais stāvoklis izveidosies apmēram šāds: mēs ne ar vienu neatradīsimies vairs kara stāvoklī, Vācija būs apvienota... kara draudi mazinājušies. Cik ilgi tad šādos apstākļos varētu vēl eksistēt pašreizējā ASV mobilizācijas programma? Atbilde var būt tikai viena: neilgi. Kam pieder šīs prātojums? ASV rūpnieku asociācijas laikrakstam «Wallstreet Journal», pie kam raksta virsraksts skan: «Perspektīvas, kas iedvesmē bažas».

Atklāti un nepārspējami ciniski ASV monopolisti pasludina par savu galveno biznesu — karu, cilvēku masveida iznīcināšanu, «Mobilizācijas programma», kāda ASV pasludināta 15. decembrī, ir neizsmeļams pelnas un virspelnas avots Amerikas nekronētiem karājiem. Lūk, kāpēc lielo monopolu orgāns i sapnī nepieļauj varbūtību, ka «ASV ne ar vienu neatroš kara stāvokli». Zīmīga detaļa: Kad Makarturs, kārtējos liellības uzplūdos iebraucās, ka «uzvara viņam tiklab kā rokā», veikalnieku prese... cēla trauksmi: «Miers — tas ir drausmīgi. Mūsu ieroču panākumi izsauks dzīvības briesmoni — šausmīgu miera rūgu.» Un ja arī uzvaras fanfars vairs sen «nebeidz», dolaru karu kabatas, tomēr bailes no miera nerimstas. Šīs bailes ir kļuvas par ASV magnātu slimību. Katra visniecīgākā nomierināšanās starptautiskajā arenā rada Volstrīta bailu psihozes lēkmi. Zīmīgi, ka daži uzņēmīgi dakteri jau reklamē radikālu līdzekli pret tā dēvēto «peace scare» («šausmas no miera»). Cik zināms, viņu veikals brangi uzziņējis.

«Labāk sakāve nekā miers!» — Sakāves gadījumā mēs varētu turpināt gaisa uzbrukumus, uzskatu vēl lielāku kara histeriju, — sprīdē ASV monopolisti par karu Korejā. Bet miers? Citējam ASV Nacionālās rūpnieku asociācijas priekšsēdētāja Putnema vārdus — «kara darbības pārtraukšana atstātu iznīcinošu iespaidu uz mūsu rūpniecības produkciju... Mūsu pelna ir atkarīga no kara turpināšanas».

Nopelnījuši otrā pasaule, kara laikā 107 miljardus dolaru, ASV monopolisti jau 1946. gadā pieprasīja no ASV valdības tādas politikas pieņemšanu, kas sekmētu arī miera laikā kara gadu pelnas līmeņa uzturēšanu. ASV valdība, kuras sastāvā jau toreiz ietilpa ne viens vien liērūpnieks un bankieris, labprāt sekoja šim norādījumam. Vēlāk, pieaugot monopolistu apetīti, ASV no agresijas sagatavošanas, «aukstā kara» politikas pārgāja uz tiešās agresijas izraisīšanas, pasaules kundzības iekarošanas politiku. Tai pašā laikā pastiprinājās personāla unīja starp ASV veikalniekiem, ģenerāļiem un valsts viriem. Valdība vadošās vietas ieņēma personas, kuru sakari ar galvenajiem bruņošanās monopoliem bija atklāti noslēpums.

Dīns Ačesons — Rokfelleru «dinastijas» pārstāvis, «Standard Oil», Radio un telefona kompanijas un daudzu kara korporāciju galvenais juridiskais konsultants.

Džons Fosters Dalless — firmas «Salivan and Cromwell» galva, Rokfelleru un Morgana uzticības persona, «National City Bank of New-York» un Starptautiskā niķeļa trestā valdes loceklis.

Roberts Lovets (aizsardzības ministra vietnieks) — viens no bagātākajiem amerikāņu bankieriem, firmas «Brown Brothers, Hariman and Company» — kompanjons. Atzīmēsim, ka šīs firmas galva multimiljonārs Averels Harimans tagad ieceļts par Trumena speciālo konsultantu ārpolitikas jautājumos.

Frensis Metjuss (ASV kara jūras ministrs) — ir ievērojams bankieris, Nacionālo kara fondu asociācijas priekšsēdētāja vietnieks, Melona «dinastijas» pārstāvis, kara kuģu būvētāju līdzakcionārs.

Carlza Vinsons (ko pašu mājās dēvē par ASV diktatoru) — «Mobilizācijas pārvaldes» vadītājs, «General Electric» kompanijas prezidents un viņa palīgi — ģenerālis Klejs, bankieris Veinbergs un vara ieguvus kompanijas prezidents Sīrle — ir Morgana un Diponu uzticības personas.

So sarakstu varētu papildināt ar Makarturu, Džonsonu, Maršala Salmingtonu, Kebotu, Bolera, Harisonu u. c. vārdiem, kuri tāpat pazīstami kā Morgana, Rokfelleru, Melona un Dipona

palīdzību ASV finanču oligarchija vada ASV valsts aparātu iekšējo un ārējo politiku ekonomiskās ekspansijas, bruņošanās draudzības, agresijas izraisīšanas un iekšpolitiskās dzīves fašistizācijas virzienā.

ASV prese neslēpj «svētīgo» iespaidu, kāds bijis «aukstajam karam», bet it īpaši amerikāņu agresijai Korejā uz galveno ASV monopolu pelņu. Tīrā pelņa galvenajās monopolijās 4 gados (1946—1950) pieaugusi no 13,9 miljardiem dolaru uz 23,5 miljardiem dolaru gadā, bet kopējā šajos gados sastādījusi 157 miljardus dolaru, t. i. 48% vairāk nekā četros kara gados. Šinis dienās avio un automotoru firma «General Motors» paziņoja, ka 1950. gadā tās tīrā pelņa sasniegusi rekordskaitli — 834.000.000 dolaru. Dipona koncerns — atomieroču izgatavošanas centrs — pēdējā gadā palielinājis savu tīro pelņu no 213 uz 307 miljoniem dolaru, «Steeltrist» no 169 uz 215 miljoniem. Milzīgos apmēros augusi arī citu korporāciju, dzelzceļu trestu un apdrošināšanas kompaniju pelņa. Amerikāņu laikraksts «Daily Compass» nesēn aprēķināja, ka uz katru kritušo amerikāņu karavīru Korejā ASV bruņošanās monopoli 1950. gadā nopelnījuši ap miljonu dolaru.

Izmantojot karu radio kara histeriju, ASV monopolisti ar savu starnieku palīdzību cenšas iegūt pēc iespējas lielākas bruņošanās pasūtījumus savām firmām. Te konkurences naids plosās pilnā spēkā, Pelņas labā ASV pašreizējā valdītāji plēšas kā niknu suņu bars un neapstājas nekādu neģēlību un vilību priekšā. Tā zināms, ka kara jūras ministrs Metjuss liecī specializē strādāt un popularizēt doktrīnu par flotes galveno lomu karā, jo viņš pati ir lielo kuģu būvētāvu īpašnieks. Turpretim Džonsons ir aviācijas doktrīnas piekritējs, jo viņš sakrīt ar lielajām lidmašīnu kompanijām. Turklāt Džonsons «atstāt» tikai smago (stratēģisko) aviāciju, jo viņa kompanijas nerāž iznīcinātājus un vieglos bumbvedējus. Parastā kādas augstas amatpersonas demisijs ASV nozīmē vienas firmas uzvaru pār otru, jeb šo firmu kooperēšanos. Aiz militāro specialistu «gudrājiem» strīdēm un diskusijām patiesībā slēpjas dažādu trestu un kompaniju veikalnieciskā konkurence.

Izmantojot kara histeriju, ASV bruņošanās monopoli nemīgi paceļ cenas saviem izstrādājumiem. Balsta lozme: tējs, kas 1946. gadā maksāja 249 dolarus, tagad maksā 720 dolaru; vieglais tanks maksāja 39 tūkstoš dolaru, tagad maksā 126 tūkstoš dolaru. Tā lozmetēju tārskāi Korejā «atbalsojušies» kantoru skaitļošanas kauliņos Volstrīta. «Pie katra dolara asins pēdas» — šie pravietiskie V. I. Leņina vārdi šodien guvusi sevišķi spilgtu ilustrāciju.

Tagad kišķi pavasim skaidrs, kāpēc ASV imperālisti tā baidās no starptautiskā saspīlējuma mazināšanās, tautu sadarbības nostiprināšanās, Korejas problēmas miermīlīgās atrisināšanās. Tagad kļūst sevišķi skaidrs, kāpēc Trumens un Ačesons savam pilnvarotajam Parizes konferencē devuši tikai vienu norādījumu: «Izjaukt, nepieļaut!», un Džesejs vijas kā čūska spīlē, lai tikai sabotētu dienas kārtības izstrādāšanu Ārlietu ministru padomē. Tikko padomju pārstāvis piekritī kādam viņa priekšlikumam, Vašingtonā sacēlas neaprazkāma panika: vai tiešām vienošies? vai tiešām būs nomierinājums? Uz Parizi līdz instruktijas, telegramas, draudi, kamēr Džesejs visiem par uzturinājumu paziņo, ka viņa pašā priekšlikums viņam... nav pieņemams. Tomēr šādi manevri tikai vēl vairāk atmasko amerikāņu imperālistu un viņu Londonas un Parizes vagaru agresīvo, prettautisko politiku.

Kara sagatavošana, karš nozīmē milzu pelņu ASV kapitalistiem. Bet tas nes bezgalīgu postu ASV darba laudim.

Karš ir vajadzīgs bruņošanās magnātiem, desmit, simti, tūkstoši ģimenēm, kas dzīvo teiksmainā eznībā un alkst vēl lielāku luksu. Miers ir vajadzīgs miljoniem, desmitiem un simtiem miljonu vienkaršiem cilvēkiem, kas pūta valstīs, kuri dzīvo drausmīgā postā un alkst pēc kārtas dzīvības. Miers ir vajadzīgs celtnieku miljonu armijai socialisma un demokrātijas nomēnē, lai piepildītu cilvēces drosmīgākos ideālus. Miers uzvarēs karu.

E. Rietums

MĀKSĻA UN ĪSTENĪBA

Turpinājums no 5. lapa puse

šim ainavām, pazemina to kvalitāti un liek jautāt māksliniekam: vai patiešām visas tās gleznotas vienā un tajā pašā laikā?

Lieliskas ir S. Čuikova ainavas «Manas dzimtenes mierīgajos laukos», «Tjanšana piekāš», «Rīts padomju saimniecībā». Tajās ļoti labi sajūta dienvēdus saule Kirgīzijā, tās sasilītais gaisis. Ainavu kolorīts ir krāsos, krāsu un gaismas piesātinātās. Teicamas ainavas anedzīs arī gleznotājs Romass.

No klusajām dabām izceļas Končalovska, tāpat arī A. Gerasimova gleznas «Lauku ziedi».

Mākslas augstskolu pēdējā izlaiduma diplomdarbu vidū jāmin Šipovska glezna «Zdanovs padomju muzikāls darbinieku apspriedē». A. Fomkina — «V. V. Stasovs un I. N. Kramskojas darbnīcā pie jaunā I. J. Repina». Rozina — «Leņins un Staļins Razlivā» (pēdējā ir labākā visu pārējo šim tematam veltīto gleznu vidū).

Padomju Savienības brālīgo republiku mākslas darbinieku draudzīgā saimē iekļāvušies arī latviešu mākslinieki — gleznotāji, tēlnieki un grafiki. Atbrīvojušies no formalistiskajām ietekmēm, viņi savā daiļradē patiesīgi atspoguļo latviešu tautas mierīgo jaunatnes darbu, parāda Padomju Latvijas socialistisko pārveidošanos. Tādēļ Vissavienības mākslas 1950. gada izstādē Tretjakova galerijas zālēs un tās filiālēs eksponētos latviešu padomju mākslinieku darbus skatītāji vēro ar lielu interesi.

Jāatzīmē, ka pirmo reizi latviešu tēlotājas mākslas vēsturē pagājušajā gadā noorganizējis mākslinieku brigādes konālām radošam darbam. Šādā sadarbībā gleznotāji J. Vilumainis, A. Melnārs un A. Megnis radījuši glez-

nu «Strādnieku demonstrācijas apšaušana 1905. gadā Rīgā». Taisnība, nevar neminēt zināmus trūkumus darba kompozicionālajā atrisinājumā, zīmējumā un galvenais, tā galīgajā izveidojumā. Tomēr jāpasaka, ka piemērtā glezna saista izstādes apmeklētāju uzmanību.

Labu novērtējumu ieguvis arī «Izcilās slaucējas Mildas Lazdinas portrets», kuru gleznojusi V. Janševska.

Par mākslinieka S. Gelberga gleznu «Miera draugi» daudz rakstīts centralajā presē, un tā ieguvusi augstu novērtējumu. Glezna ar savu aktuālo temu saista daudzu skatītāju ievēribu. Tomēr, ja runājam par profesionālās meistarības līmeni šajā darbā, nevar teikt, ka tas būtu sevišķi augsts. Gleznai ir lieli trūkumi zīmējumā, perspektīvā, krāsās, toņos un arī pašā gleznieciskajā traktējumā. Tajā trūkst profesionālās nobelgības, nav pilnīgi atklāti vispārīnātie tēli, sajūtams, ka kompozicionālajam risinājumam ir epizodisks, gadījuma raksturs. Neraugoties uz to, iāsaka, ka Gelbergs radijis neapšaubāmi vērtīgu darbu.

Izstādes filiālē eksponēta N. Breikša glezna «Kokmateriālu sagāde». Tai ir ļoti daudz labu glezniecisku īpašību, un ļoti žēl, ka kompozicionālajā atrisinājumā izraudzīta ne filksēts zināmā mērā ilustratīvs fakts, kas nenacēlas līdz stāiglezniecības prasību līmenim. Bet šī glezna arī tagad apliecina autora krītnās spējas.

Ar mūsu republikas dabas ainavām izstādē piedalās mākslinieki H. Likums un G. Matvejevs. Politiskās satiras nodalā atrodas mākslinieka — grafika S. Haskina karikatūras, kas vērstas pret amerikāņu imperialistu agresīvajiem plāniem Eiropā.

Jāpiezīmē, ka visus Vissavienības mākslas izstādē eksponētos Latvijas